ISSN 0132—0726

ПІОНЕРІЯ

3 • 1980

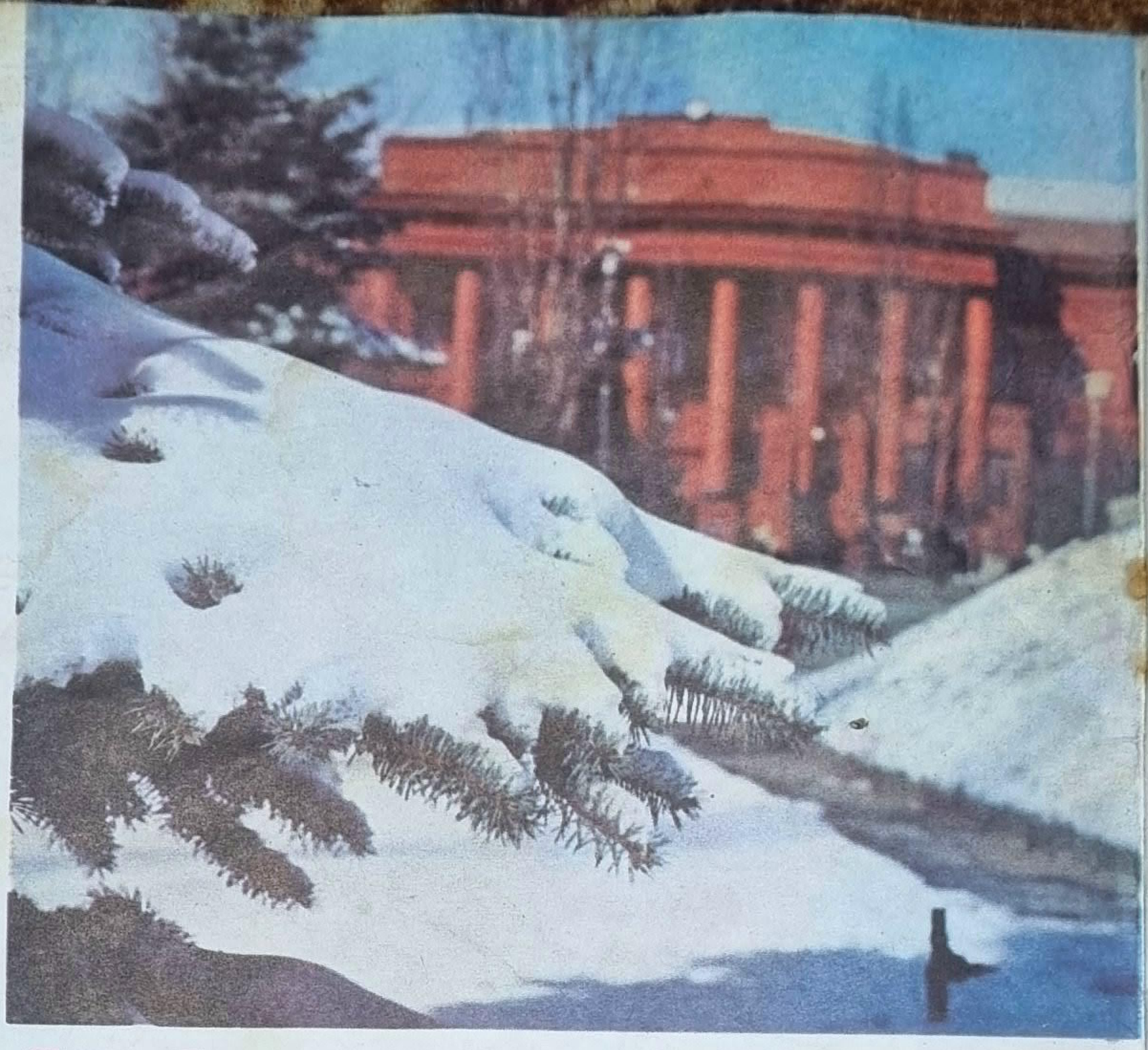

Київський ордена Леніна державний університет імені Т. Г. Шевченка.

Фото Б. КОРОБЕЙНИКОВА.

1500 КИЇВ

Як тебе не любити, Києве мій!

Літературно-меморіальний будинок-музей Т. Г. Шевченка.

Фото Я. ЦЮПИ.

ПІОНЕРІЯ

ЩОМІСЯЧНИЙ ДИТЯЧИЙ ЖУРНАЛ ЦК ЛКСМУ
ТА РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ РАДИ
ВСЕСОЮЗНОЇ ПІОНЕРСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ
ІМЕНІ В. І. ЛЕНІНА.

ВИДАЄТЬСЯ
З 1 ЖОВТНЯ
1923 РОКУ

№ 3 (677) **1980**

ВИДАВНИЦТВО
ЦК ЛКСМУ
«МОЛОДЬ»

Михайло СІРЕНКО

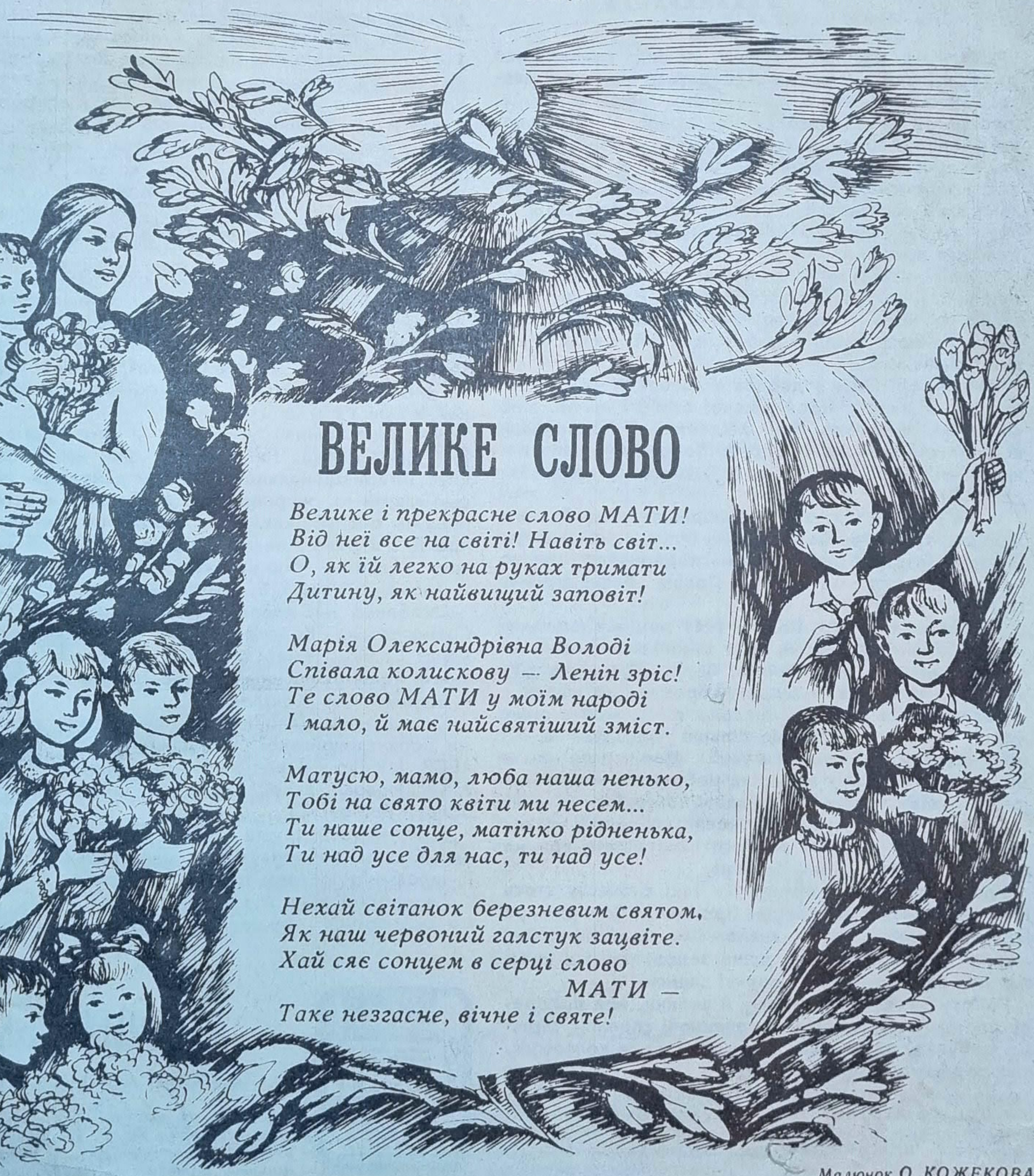

ВЕЛИКЕ СЛОВО

Велике і прекрасне слово МАТИ!
Від неї все на світі! Навіть світ...
О, як їй легко на руках тримати
Дитину, як найвищий заповіт!

Марія Олександрівна Володі
Співала колискову — Ленін зріс!
Те слово МАТИ у моїм народі
І мало, й має найсвятіший зміст.

Матусю, мамо, люба наша ненько,
Тобі на свято квіти ми несем...
Ти наше сонце, матінко рідненька,
Ти над усе для нас, ти над усе!

Нехай світанок березневим святом,
Як наш червоний галстук зацвіте.
Хай сяє сонцем в серці слово
МАТИ —
Таке незгасне, вічне і святе!

Малюнок О. КОЖЕКОВА.

© «Піонерія», 1980 г.

З ЛЕНІНИМ У СЕРЦІ

ЖИВІШИЙ ВІД УСІХ ЖИВИХ

22 квітня нашому музею Леніна виповниться двадцять років. В школі відбудеться урочисте свято. Прийдуть гості з інших шкіл, шефи з заводу, піонери та жовтенята із підшефної Циганівської восьмирічної школи. Третьокласників прийматимемо в цей день у піонери. Крім того, на шкільне свято запросимо всіх колишніх екскурсоводів музею, щоб поділилися враженнями, розказали, як вони збирали експонати, створювали музей. А розповісти є про що.

...Коли заходите до залу, то одразу перед вами постає скульптура Володі Ульянова. Здається, вітер розвіває його кучеряве волосся, а розумні очі випромінюють тепло і допитливість. В руках хлопчик тримає книги...

Шефи-робітники з дерева виготовили для нашого музею макет Кремлівської стіни, і ялини, мов справжні, зеленіють біля Мавзолею. Подарували вони також модель трактора. Володимир Ілліч колись мріяв про 100000 таких машин на полях Радянської Росії.

А он посірілі від часу обкладинки книг. Їх п'ятнадцять. Це твори Володимира Ілліча Леніна, видані ще в двадцяті роки. Книги подарувала музею наша вчителька математики Поліна Василівна Бугаєць.

Цікава їхня історія. Коли в 1941 році в Синельникове вдерлися фашисти, вона закопала книги. А по визволенні міста від ворогів, Поліна Василівна дістала їх зі схованки, а згодом передала до музею.

Багато в нас цікавих експонатів. А щоб з ними могло познайомитись ще більше відвідувачів, ми організували пересувний музей. Допомогли нам у цьому учні старших класів та робітники — наші шефи. Виготовили макети, планшети тощо.

Побували ми в сусідніх школах, на заводі, в локомотивному депо, а радгоспі «Революціонер», на фермі колгоспу імені Калініна.

Роботу свою ми побудували так: спочатку хтось із екскурсоводів розповідає про життя Володимира Ілліча Леніна, а потім знайомимо з експонатами музею. Всі відвідувачі дуже задоволені і в книзі відгуків залишають зворушливі записи.

Роботу провели ми цікаву й велику, але попереду нас чекають ще нові захоплюючі справи. Мріємо побувати на заводах, в радгоспах, в колгоспах, нагороджених орденом Леніна.

Ірина ДЯЧЕНКО, Лілія ШУЛЬГА,
Людмила ДЕЙНЕГА, Олена БУГАЙОВА, Олена БАЙСА,
екскурсоводи Ленінського музею.
Синельникове, середня школа № 4,
Дніпропетровська область.

НАС ЄДНАЄ ДРУЖБА

У ці дні на адресу КІДу Охматівської восьмирічної школи надходить багато листів від друзів-ровесників з братніх республік і соціалістичних країн — Болгарії, Польщі, Німецької Демократичної Республіки, Монголії...

— Ми теж готуємось якнайкраще відзначити 110-у річницю від дня народження Володимира Ілліча Леніна, — пишуть піонери з Улан-Батора. — Кожний загін збирає матеріал, готує альбоми про життя і революційну діяльність В. І. Леніна. Володимир Ілліч був великим другом монгольського народу. Ще в 1921 році наш вождь Сухе-Батор очолював урядову делегацію Монголії під час монголо-радянських переговорів, яка зустрічалась з В. І. Леніним. Він давав монголам щирі поради і настанови.

Монгольські друзі вислали охматівським піонерам пам'ятні подарунки: книги, марки, грампластинки. У відповідь охматівці надіслали в Монголію книги про В. І. Леніна, твори Л. І. Брежнєва «Мала земля», «Цілина», «Відродження», значки, листівки, на яких репродуковані пам'ятні місця Києва, Черкас, Умані.

На відзначення 110-річчя з дня народження В. І. Леніна рада Ленінського залу нашої школи і клуб інтернаціональної дружби збирають піонерські газети та журнали, що видаються в усіх п'ятнадцяти республіках. Вже придбали чимало книг про В. І. Леніна мовами народів СРСР, бібліотечку про видатних борців-інтернаціоналістів — Г. Димитрова, К. Цеткін, Е. Тельмана, Ю. Фучіка...

Особливо нас єднає міцна дружба з піонерами Саяногорська Красноярського краю. Фотографії, макет Саяно-Шушенської ГЕС, альбоми, гербарії, книги, подаровані ними, розповідають про неосяжний край тайги, її людей.

Кілька років підтримуємо тісні зв'язки з піонерами Верхнєвілюйської середньої школи Якутської АРСР, Іванівської восьмирічної школи Чуваської АРСР, Новосілеської середньої школи Брестської області Білорусії...

З розповідей друзів братніх республік наші школярі більше дізнаються про рідну Батьківщину, про її неосяжні простори, про життя народів.

Листуються вони й з школами тих районів, я якими змагаються трудівники нашої Жашківщини. З

ПІОНЕРСЬКИЙ

З ГЕРОЄМ ПРАЦІ — ПОРУЧ

Піонери та школярі Смілянської середньої школи № 5 зустрічають 110-у річницю з дня народження вождя відмінними оцінками та зразковою пове-

НА ШЛЯХУ

Коренівською середньою школою № 2 на Кубані, Костромською середньою школою РРФСР, Рибницькою середньою школою з Молдавії, Столбцовською середньою школою з Білорусії. Вони повідомляють про трудові успіхи своїх батьків, як готуються вони відзначити 110-у річницю з дня народження В. І. Леніна.

Листи, бандеролі, які надходять, поповнюють матеріалами кімнату бойової і трудової слави, наш Ленінський зал.

Тут ми проводимо Ленінські уроки, прийом у жовтенята і піонери, зустрічі з ветеранами Великої Вітчизняної війни, ветеранами праці, кавалерами ордена Леніна.

Екскурсоводи-піонери — п'ятикласники Валя Махиня, Лариса Заєць, Юля Войтенко, Лариса Сметаненко, Віктор Дзюба, Борис Бараненко, Валерій Нікітін, Валерій Забудський, Люба Лучко, Василь Окоча, Василь Вікторук, Володя Коструба розповідають відвідувачам про життєвий шлях і революційну діяльність Володимира Ілліча Леніна.

Листування розширює світогляд учнів, збагачує їхні знання, зміцнює дружбу з ровесниками зарубіжних країн, єднає їх у боротьбі за міцний мир на планеті.

Я. С. КУДЕРСЬКИЙ,
вчитель історії.
Охматівська восьмирічна школа.
Черкаська область.

ЦІНУЄМО ДОВІР'Я

За кожним піонерським загоном у нас закріплена вулиця. Наприклад, за нашим 7-Б — вулиця Кутузова. Ми допомагаємо сім'ям загиблих воїнів, інвалідам Великої Вітчизняної війни і взагалі всім стареньким, хто потребує допомоги. На нашій підшефній вулиці живе пенсіонерка Катерина Степанівна. Її чоловік і два сини загинули на війні. Кілька разів на тиждень ми відвідуємо її. І все що важко зробити старенькій, робимо ми: миємо підлогу, прибираємо в кімнаті, ходимо в магазин... Знаєте, як нас чекає Катерина Степанівна! І завжди при зустрічі розпитує, які ми одержали оцінки, які гуртки відвідуємо.

А ще, ми до кожного свята упорядковуємо могили загиблих воїнів на військовому кладовищі: висаджуємо квіти, посипаємо доріжки піском.

Роботи вистачає. Та не забуваємо і про наймолодших підшефних — дитсадок № 23. Організовуємо для них концерти, робимо іграшки, розучуємо з малюками пісні, вірші, танці.

Кожен тимурівець загону цінує й глибоко усвідомлює свою почесну місію — допомагати. Адже нам виявили велике довір'я — нести між людей «Зірки Тимура». Ми не хизуємося нашими справами. Це — наш обов'язок. Тому й девізом стали слова — «Трудитися на совість, не для похвал!»

Саша МАКСИМУК, Олексій КИСЕЛЬОВ,
учні 7-Б класу середньої школи № 5.
м. Ровно.

РОЗКАЖЕМО ПРО ВЧИТЕЛЬКУ

Ми добре розуміємо, що багато дітей читають «Піонерію». Отож нам захотілося, щоб і в інших містах і селах знали про нашу першу вчительку Дору Дмитрівну Харченко.

...Були ми ще новачками. Пішли якось на екскурсію до гаю. Набігавшись, награвшись у м'яч, сіли відпочити в холодку. Привітно шелестіли дуби, і Дора Дмитрівна розповіла, як колись, зразу по війні, жінки носили за кілька кілометрів воду і поливали дубові саджанці.

В селі не було водопроводу, каналів, завдяки яким нині радгосп вирощує елітне насіння рису. Там, де тепер вулиці Гагаріна, Лесі Українки, Будівельна з двоповерховими будинками, похмуро тулилися бараки. В одному з них містилася початкова школа, в якій Дора Дмитрівна починала працювати.

Нині в нас інші вчителі, а в Дори Дмитрівни знову першокласники. Ми трохи заздримо їм — і за звичкою біжимо до своєї вчительки похвалитися п'ятіркою, порадитись у піонерських справах.

Часто приїздять, приходять, пишуть до неї колишні учні. Диригент Андрій Андрійович Чаюк привіз із гастролей балканські сувеніри, радгоспний механізатор Євген Олещенко завітав похвалитися перемогою на районних змаганнях. «Спасибі Вам, наша сувора, добра вчителько, — пишуть брати-моряки Північного флоту Василь і Анатолій Мовчани, — що не дарували нам жодної помилки».

Сашко СМАЛЬКО, Світлана ТИМОЩУК,
учні 6-го класу.
Антонівська восьмирічна школа.
Херсонська область.

ТЕЛЕТАЙП

дінкою. «Жодного відстаючого поруч!» — такий девіз юних.

В школах Смілянського та інших районах Черкащини організовані різні форми піонерського всеобучу, і тому більшість школярів вчиться на «4» і «5».

У загальнонародну справу внесли вагому частку праці і юні кролівники Черкащини. Так, піонери Теріївської школи здали 1190, Сушківської — 1150, Райгородської середньої — 1945 звірків.

Юні природолюби Райгорода не тільки вирощують кроликів, а й під керівництвом завідуючого кролефермою колгоспу «Дніпро» Героя Соціалістичної Праці Івана Хомича Вовчка проводять досліди. Райгородців наслідують інші.

Будинок № 4 на вулиці Марі-Роз у Парижі. В ньому в 1908—1912 роках жив В. І. Ленін.

НАС ОБ'ЄДНУЄ ЛЕНІНСЬКЕ ЗНАМ'Я ДРУЖБИ

ПАМ'ЯТЬ ПРО ФРАНЦУЗЬКУ ЗЕМЛЮ

ВСЕ, ЩО ВКАРБОВАНО в пам'ять зостається на все життя. А моє перебування у Франції пов'язане з найдорожчим — з іменем Леніна. З його поглядом на цю землю. З любов'ю до неї, до її революційних традицій.

Ще в травні 1895 року В. І. Ленін відвідав Париж. Велич і мистецька краса цього міста зачарували молодого росіянина. То була його перша подорож за кордон. Париж палахкотів бузковим цвітінням, тонув у розбуялій квітучій зелені. Півтора місяці перебував тут Володимир Ілліч. Зустрівся з видатним діячем французького і міжнародного руху, зятем Карла Маркса — Полем Лафаргом. Все це лишилось незабутнім для В. І. Леніна. Та життєвий шлях ще не раз приведе його на французьку землю. Уже в червні 1902 року В. І. Ленін виступає в Парижі на зборах російських політемігрантів. А наступного року читає лекції студентам Російської вищої школи суспільних наук в Парижі. Бурхливими оплесками, щирим захопленням зустріли слухачі виступи В. Ульянова. Це були переконливі роздуми про тодішнє становище в Росії. Впевнений погляд марксиста на аграрне питання, на внутріпартійне становище. Так набувала поширення і вагомості ленінська тактика боротьби.

Весною 1905 року, повертаючись із Лондона в Женеву (з III з'їзду партії), В. І. Ленін знову зупинився в Парижі. Це було вже знайоме, близьке йому за настроєм, чудове місто. Кликала до себе Ейфелева вежа. З кожним побаченням вона ставала мовби вищою, сама притягувала небо. Ночами видивлялася себе в зорях. Гостинно відчиняв двері дивовижний Лувр, надовго затримував біля своїх мистецьких перлин. Не можна було обминути цього невичерпного духовного джерела. Пристрасна душа потребувала снаги мистецтва. І Володимир Ілліч охоче поринав у світ краси, живопису, художніх надбань. А ще необхідно побувати на кладовищі Пер-Лашез, біля Стіни комунарів. З групою делегатів з'їзду Ленін відвідав це священне місце. Вклонився пам'яті розстріляних борців. Тієї ж весни він читав у Парижі реферат про III з'їзд партії і його рішення.

Травень 1908 року. Ленін і Крупська переїжджають із Женеви в Париж, куди було перенесено видання газети «Пролетарий». Тут, на вулиці Марі-Роз, 4 вони прожили майже чотири роки. Нині в цій квартирі — музей В. І. Леніна. Важкі умови життя ні на мить не зупиняли творчу роботу та революційну діяльність Ілліча. Адже згадана вуличка містилась на околиці, там можна було найняти квартиру за меншу ціну. Щоб користуватись літературою в головній Національній бібліотеці, Володимир Ілліч мусив їздити на велосипеді майже через усе місто. Він мав змогу на власні очі бачити життя французів, прислухався до настроїв бідноти. Не раз бував у театрах робітничих околиць, де акторами і глядачами були самі робітники. І разом з тим глибоко вивчав історію Франції, дієвість робітничого руху. Цьому сприяла надзвичайно багата художня література. Ленін любив читати і перечитувати твори Віктора Гюго.

Насиченими видались роки життя і творчості Леніна у Франції. Він часто виступав перед різними аудиторіями з доповідями і промовами про становище в Росії, про Паризьку комуну. Знайомив французів з класичною російською літературою. Тут він читав свої статті про творчість Льва Толстого. Під керівництвом Ілліча відбувались засідання редакції

газети «Пролетарий». Навколо нього згуртовувались більшовики, велась непримиренна боротьба з ворогами партії. Неподалік від Парижа в Лонжюмо була створена Леніним партійна школа. В ній навчались революційному гарту працівники партійних пролетарських центрів Росії. На прохання слухачів В. І. Ленін прочитав тут понад шістдесят лекцій з різних питань економіки і політики, теорії і практики партійної роботи. Часто це були не лекції, а живі розмови з численними слухачами. Ленінська школа в Лонжюмо стала передвісницею більшовицьких партійних шкіл, комуністичних університетів.

В Парижі В. І. Ленін зустрівся з великим пролетарським письменником Максимом Горьким. А також їздив до нього на Капрі, де на той час лікувався Горький. Взаємні уроки вождя пролетаріату і письменника то — справжня школа революційної боротьби.

Після Ленських подій 1912 року Володимир Ілліч виступив на засіданні партійної групи з доповіддю про Ленський розстріл. Пізніше він не раз повертався до цієї кривавої події. Наголошував на тому, що більшовицька партія повинна очолити далі зростаючий революційний рух в Росії. Від іскри спалахує революція. Це ленінське кредо стало девізом для його соратників по партії, по зброї.

Перечитую листи В. Ульянова до матері з Парижа. Достеменні свідки неспокійного, вируючого життя. По-синівськи турботливі, ніжні, допитливощирі, вони мовби відкривають нам чуйне серце Ілліча. Не дивлячись на щоденну завантаженість, Ленін знаходив час для розмови з найріднішою людиною — матір'ю. В кожному листі він запитує про її здоров'я. Радить звернутись до лікарів. Поїхати влітку в село чи до Волги, щоб відпочити. Його, Леніна, після тривалого життя за кордоном і самого до щему в душі кликала рідна домівка, Волга, Росія. Його нестерпно вабили заволзькі простори. Революційні настрої російських пролетарів. Тут клекотіли робітничі вулкани, і їхній вогонь здалека підтримував Ленін.

І ще одна цікава деталь. В одному з листів до матері Ленін повідомляє, що надіслані шахи одержав. На жаль, рідко доводиться грати, бракує часу. А йдеться про шахи, виточені на токарному верстаті батьком Леніна — І. М. Ульяновим. Як дорогу реліквію пам'яті сестра переслала їх Володимиру Іллічу. Пізніше, під час переїзду Леніна в Швейцарію, шахи було загублено. Та незглибна пам'ять все життя зберігала батьківський дарунок. І в далекій Франції часто нагадувала йому про волзьке дитинство. Пам'ять про землю рідну і землю французьку. Про Стіну комунарів на Пер-Лашез, про Булонський ліс і вуличку Марі-Роз.

Тиха вуличка Марі-Роз,
Я не зможу тебе обминути.
Повертаюсь у вирвища гроз,
Щоб з тобою іще побути.

Звідси, з невеличкої вулиці, веде шлях у Революцію, у Жовтень. Тут Ленін слухав відгомін Бастілії і Паризької комуни.

Свобода. Рівність, Братерство — гасла, що сповнили його велике серце і гарячий розум. Така вона — Пам'ять про французьку землю.

Микола СИНГАЇВСЬКИЙ.

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

Леонід СОРОКА

ТАЙНИК

(Балада)

Під час окупації
гітлерівцями України
піонери села Очеретувате
Дніпропетровської області
Володимир ЯВКУН і Семен МОРОЗ
три роки переховували бюст Леніна.

Вже мчали по селу мотоциклісти.
Ревли мотори, ніби хижі звірі.
А двоє хлопців розгрібали листя —
Біля ялини тайничок свій рили.

Того, що найріднішій в цілім світі, —
Бюст Леніна безмежно дорогий —
Вдалося врятувать в останні миті
Від знавіснілих в злобі ворогів.

А в хлопців лиш одне бажання — діять!
Бо рідний край у стогоні горів.
І Ленін був захований надійно,
Так, як колись на станції Розлив.

Фашисти шаленіли скрізь в окрузі,
Нема зв'язку, і вже з нічної мли,
Мов привиди, безстрашні юні друзі
Пісок в гарматні сипали стволи.

І рятувала скільки раз сміливців,
Ховала від погоні патруля
Завітна, вірна, ленінська ялиця,
Сестричка тих, що біля стін Кремля.

Три довгих роки підпливало кров'ю,
Та вірило — розплати прийде час:
В диму й вогні страждальне
Придніпров'я
І Ленін чув ці муки. І щораз

Проймалось серце Іллічеве болем
За кров і сльози змучених людей,
Як і тоді, у змушенім підпіллі,
Він бачив перемоги світлий день.

Була важкою дуже перемога, —
Та знов щаслива рідна п'ядь землі,
І два худенькі хлопці у дорогу
На мітинг разом з Леніним пішли.

Танкісти їм дали і хліба, й сала,
Обнявши міцно, як близьку рідню,
І ніби на Фінляндському вокзалі,
Піднявся Ленін з ними на броню.

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

Фока БУРЛАЧУК

НЕСПРОСТА

Оповідання

Ленінградський поїзд прибув до станції Тарховка. Сотні людей вийшли з вагонів і довгим ланцюжком попрямували до озера Розлив. Був теплий липневий день. Від озера тягло вологістю, в комишах хлюпались хвилі, а трохи далі, в лісі, щебетали пташки. Звідси стежка веде в глибину лісу, до Ленінської галявини.

...Тимчасовий уряд Керенського сфабрикував проти Леніна фальшивку і вимагав, щоб він з'явився на суд. Партія, робітники розуміли, що Керенський хоче розправитись з Іллічем, і тоді вони сказали: «Ні! Леніна ми не віддамо!»

Спочатку робітники переховували вождя в Петрограді, а потім на станції Розлив. Кілька днів він перечікував на горищі сарая робітника Ємельянова, а звідти перейшов у курінь за озером.

Керенський квапився. Він викликав до себе командуючого Петроградським військовим округом, запеклого реакціонера Половцева, і без зайвих слів перейшов до справи:

— Ви читали повідомлення «Від прокурора Петроградської судової палати»?

— Звичайно, Олександре Федоровичу, тепер у місті про це тільки й мова.

Керенському не сподобалося, що генерал назвав його на ім'я та по батькові. Насупив брови, вп'яв у Половцева колючі сірі очі:

— А я, генерале, грішним ділом подумав, що вам ніколи читати газети: Петроград вирує більшовицькими демонстраціями...

Керенський підійшов впритул до Половцева і, дивлячись йому у вічі, тихо, з притиском сказав:

— Генерале, вживіть усіх заходів, щоб Леніна було негайно затримано,— Керенський відступив від Половцева, долонею провів по волоссю, яке їжачком стирчало на його голові, і додав:— Шукайте його в Петрограді, одночасно пошліть своїх людей у Торіоки, мені повідомляли, що бачили його там...

Генерал підхопився з крісла і виструнчився:

— Ваше превосходительство, Леніна піймаємо!

— Сідайте, сідайте, генерале,— махнув рукою Керенський,— тут тільки ми вдвох, на витрати не скупіться. Вважайте це першорядним завданням. Осіб, які затримають Леніна, чекає винагорода.

Керенський сунув руку за борт френча, як це робив Наполеон, якому він намагався в усьому наслідувати, почав ходити по кабінету.

— Чи все вам зрозуміло, генерале? — спитав згодом.

— Все,— відповів генерал і відразу схаменувся.— Дозвольте спитати, Леніна доставити живого чи...

Керенському сподобалося запитання генерала, він скупо посміхнувся, відказав:

— Не будемо лицемірити, генерале. За Леніна горою стоїть робітничий Петроград. Його авторитет в усій Росії величезний. Такий величезний, що вам, генерале, важко уявити. А тому ми офіційно будемо вимагати суду над ним, так би мовити, про людське око. Вам, очевидно, відомо, що багато хто з більшовицьких агітаторів під час арешту намагається тікати. Думаю, що при затриманні Ленін, напевно, теж спробує втекти...

— Я зрозумів... Дозвольте іти?

— З богом.

Половцев вийшов на вулицю, сів у машину, що чекала на нього, і поїхав до головного штабу. Наказав шоферу не поспішати. Він хотів довше побути на самоті, щоб добре обміркувати наказ Керенського. На одному з будинків Невського проспекту йому впав у вічі свіжий плакат: «Вся влада Радам!» Хотів було зупинитися, щоб наказати зірвати його, але, побачивши збуджений гурт людей, передумав. Поблизу штабу Половцева обігнала машина міністра закордонних справ Тимчасового уряду, високого і завжди набундюченого Терещенка. Він подав знак, щоб Половцев зупинився.

— Що за фокуси? — промовив незадоволений генерал.

Коли автомашини зупинилися, Терещенко мовчки підійшов до заднього борту машини Половцева, зірвав там аркуш паперу і, подавши його генералові, сказав:

— Вас, пане генерал, міг би пристрелити будь-який вартовий... за більшовицьку прокламацію...

Здивований Половцев розгорнув папір, на якому чорною тушшю було написано: «Геть Тимчасовий уряд!», зблід, а за хвилину накинувся на свого шофера:

— Анкудинов, як ти міг таке допустити? Чому і куди ти відходив від машини?

— Боже милостивий, та я й на мить не залишав її, і біля неї нікого не було. Хіба що три хлопчаки-голодранці крутилися...

— Ото вони й приліпили, а ти розвісив вуха. Таких хлопчаків треба відводити в участок,— почав розлючений генерал.

Щоб не гнівити генерала, шофер не сказав йому головного, а сам пригадав, як до машини підійшли троє хлопчаків. Один такий меткий, років дванадцяти-тринадцяти, у драній косоворотці і в стоптаних черевиках попросив показати йому мотор.

— Навіщо він тобі?

— Хлопці кажуть, що там сидить якийсь чортик і запалює бензин.

Шофер підняв капот. Хлопець уважно подивився туди і, переконавшись, що там насправді ніякого чортика нема, промовив:

— Дивно,— а потім спитав:

— Дядьку, а кого ви возите?

— Дуже важливого генерала, а навіщо тобі?

— Так...

Коли шофер закрив капот, другий, кирпатий з ластовинням на обличчі, сповістив:

— Дядьку, а ви знаєте, що Ленін незабаром розжене Тимчасовий уряд?

— Хто тобі, дурневі, таке набрехав?

— Всі балакають...

— Ану мотайте звідси...

Хлопчаки, мов ті горобці в гілках, сховались у натовпі людей.

...Сьогодні до куреня-музею Ілліча в потоці людей ішов сивий, статечний чоловік у світлому костюмі з орденом Леніна на грудях — потомственний робітник Путіловського заводу.

Поруч з ним — семирічна онучка, якій не терпілося швидше побачити музей.

— Дідусю, а давно тут музей?

— Його відкрили, Надю, піввіку тому, в десяту річницю Великого Жовтня. Я тоді був ще молодий...

А ось і поляна, на якій стоїть стіжок сіна, поруч курінь, коло якого дві колоди — «стіл» і «стілець». Все так, як було того тривожного літа сімнадцятого року. Тут переховувався од шпигунів Тимчасового уряду вождь Жовтневої революції. У той час про це останнє підпілля Леніна знали тільки три чоловіки, а тепер знає весь світ! Звідси він керував роботою шостого з'їзду нашої партії, який взяв курс на збройне повстання.

А ось і пам'ятник. Наче не в мармурі, а живий Ілліч, схилився над аркушем паперу.

Золотом блищить напис.

— Ану, Надю, прочитай, бо я погано бачу,— попросив дідусь.

«На місці, де в липні-серпні 1917 року в курені з гілок переховувався од переслідування буржуазії вождь світового Жовтня і написав свою книжку «Держава і революція», на пам'ять про це ми поставили курінь з граніту.

Робітники міста Леніна, 1927 рік».

— Тільки за останні три роки в музеї побувало два мільйони відвідувачів, майже із ста країн світу,— пояснив екскурсовод.

Старий робітник згадав голодний сімнадцятий рік, машину генерала Половцева і приліплену листівку. На ній — «Геть Тимчасовий уряд!»,— і подумав: «Яке щастя, що тоді робітники вберегли Леніна».

Переклав з російської
П. ПЕТРЕНКО.

Малюнки Є. КОТЛЯРА.

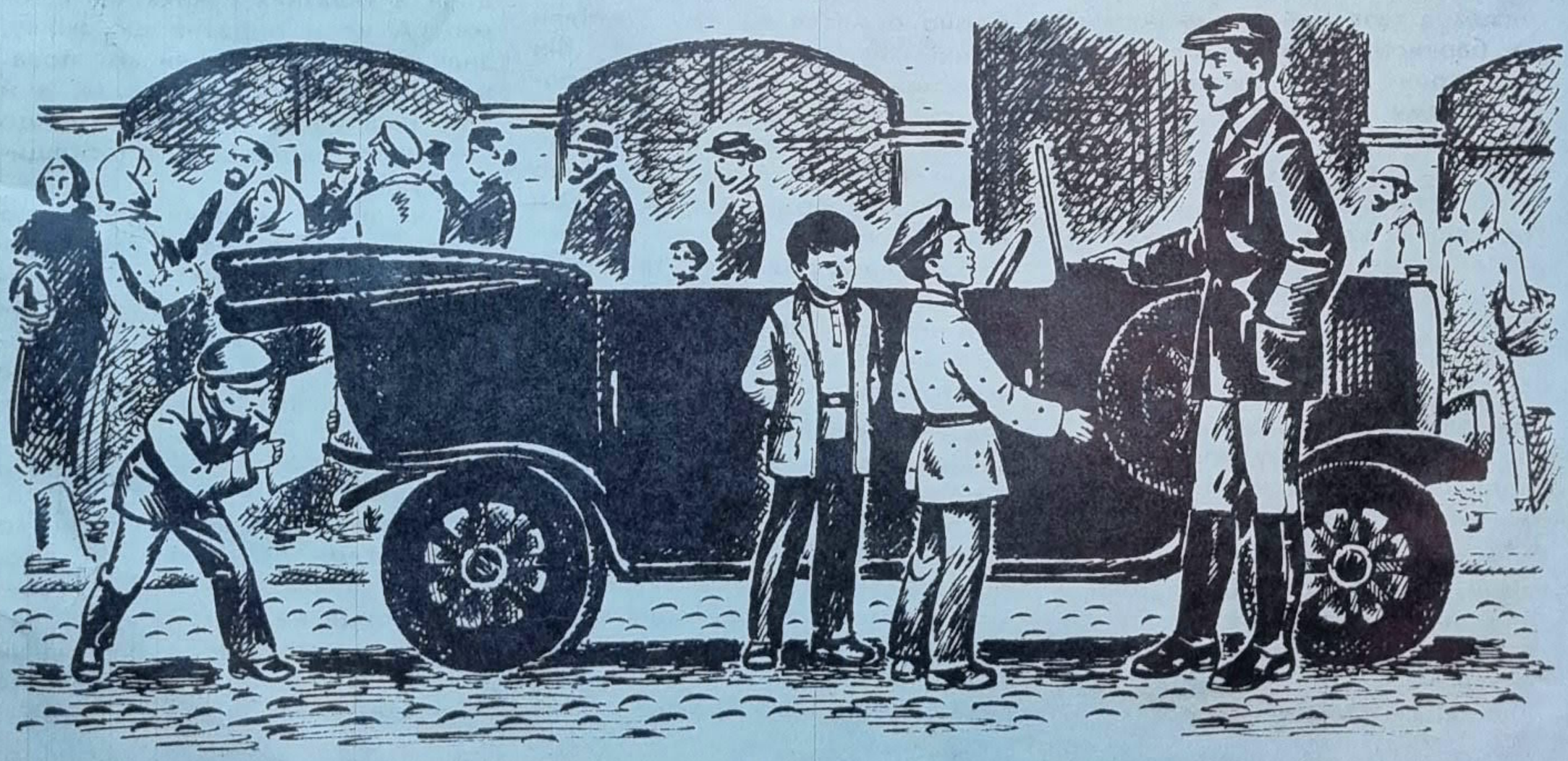

МАМА-ТРУДІВНИЦЯ

Добираємося ми до школи автобусом. Разом з нами їдуть на завод робітники, іноді під'їжджають жінки з радгоспу. Одного разу мій однокласник, коли я запропонувала йому поступитися місцем літній жінці, відповів: «Чого це я буду вставати! Вона вже звикла до того, щоб стояти. А сяде, ще й куртку тобі забруднить...» Я встала, відвернулася від нього і більше не розмовляла.

Олеся НЕКРИЧ,
учениця 7-го класу.
Одеська область.

Ступив на поріг перший місяць весни. Від зимового сну пробуджується природа, з теплих країв повертаються птахи, і разом з цим до нас приходить прекрасне свято жінки-трудівниці — 8 Березня...

У цей весняний день і мама, і бабуся, і вчителька, і дівчатка з твого класу відчувають себе іменинницями. Адже свято це всіх жінок. І кожен у цей день старається порадувати їх. Дарують квіти, пишуть вірші, готують приємні сюрпризи.

Вранці мама чи бабуся звично відкриє поштову скриньку — і разом з газетами вийме конверти, барвисті листівки. І від них навіть, коли ще за вікном не повесняному холодно, у вашій домівці запахне весною і святом. Святом незвичним, особливим. Іншого такого не буває. Погляньте, скільки квітів на вулицях міст і сіл наших! Їх несуть чоловіки своїм жінкам, матерям, нареченим...

І кожна з жінок, читаючи в цей день газету чи слухаючи радіо, мимоволі пригадуватиме свою долю: радощі й труднощі, які доводилося переборювати на життєвому шляху.

А потім вона візьметься за листівки, швидко пробіжить їх очима й знову повернеться до думок, висловлених у поздоровленнях, нехай часом не зовсім вдалих... але таких жаданих і дорогих.

Хто ж привітав у цей день нашу маму, бабусю, подругу? Син, що служить на Далекому Сході, захисник Вітчизни? Давній друг сім'ї, пліч-о-пліч з яким пройдено вогненні версти воєнних доріг? Чи, може, з ним збирала перший цілинний урожай?.. А раптом подала звістку колишня учениця ФЗУ? В ті грозові роки війни вона стояла поряд з твоєю бабусею на конвейєрі і приглядалася до кожного руху її рук. І під захопленим поглядом юної робітниці бабуся працювала ще завзятіше, ще красивіше.

Краса праці... Про вільний і творчо осмислений труд мріяли великі мислителі всіх епох. Він оточений у нас всенародною повагою і турботою. Кілька років тому в нашій країні утверджено орден Трудової Слави. Подібно до того, як орден Слави в роки війни вважався високою нагородою солдата, рядового, так орденом Трудової Слави нагороджуються нині робітники, майстри, колгоспники. Серед них чимало жінок-трудівниць.

А трапляється і таке. Дехто забуває привітати з святом чи днем народження свою неньку. Як вона чекає в цей день від сина чи доньки хоч кілька теплих слів. А скрипне хвіртка чи зашумить на вітрі старий осокір, вона вже й виглядає у вікно, чи не йде листоноша. І власний стукіт серця їй видається за його кроки.

А син чи донька потім скаже: «Не було часу, щоб написати...»

Та чи можна повірити цим словам? Бо коли ми були малі і безпомічні, як би мама не була завантажена роботою, вона ніколи й нічого не забувала. В неї на все вистачало часу.

А що руки в неї струджені, то від землі і вітру. Бо ці руки робочі, вони не знають спокою ні влітку, ні взимку. Вони зводять будівлі, тчуть найдорожчі тканини, доглядають кожну рослину у полі, дбають, щоб усім нам було тепло і затишно в хаті. А на столі — хліб і до хліба, щоб ми ходили в ошатних сукнях і костюмах. А коли образив цю жінку, значить, ти не тільки не поважаєш її благородну працю, а й хліб наш насущний. Все те, що створювала вона цими роботящими руками.

А чи знаєш ти, юний друже, що в роки війни, жінка — самовіддана мати — свого життя не шкодувала, зустрічаючись віч-на-віч з ворогом, щоб захистити немовля своє від кулі ката. Така вона мати, жінка-трудівниця. Ми такою знаємо її і низько вклоняємось до самої землі.

Будьмо ж і ми на сторожі матері, жінки-трудівниці, оточимо її почестями, повагою й любов'ю, бо як сказав Максим Горький: «Без сонця не цвітуть квіти, без любові немає щастя, без жінки немає любові, без матері немає ні поета, ні героя!..»

TO

Сергій
НОСАНЬ

ЩАСЛИВИЙ

Малюнки
О. БИЧКА.

ДЕНЬ

Оповідання

ВАСИЛЬКО з вудками і низкою красноперок повертався додому. Очі у хлопця світилися радістю. Він ще ніколи не ловив стільки риби!

Батьки сиділи за столом під старою гіллястою яблунею-антонівкою.

— Кажеш, прямо з поля в лікарню одвезли? — чувся стурбований голос матері. Василько мимохідь завмер.

— Прямо на операційний стіл... Гострий приступ апендициту. Щойно дзвонили, хірург сказав, щоб не хвилювалися... Скоро, мовляв, прибуде ваш гвардієць на передову.

— От і добре,— полегшено зітхнула мати.

— Знаєш, у нього аж сльози на очах заблищали, як у лікарню відправляли. Каже, підвів я вас, Федоровичу...— батько помовчав якусь мить і ніби сам до себе додав: — Тепер доведеться за двох. Підмінного в жнива швидко не знайдеш.

Тут Василько втрутився в розмову:

— Татку! Візьми мене... До себе за помічника. Ти ж сам говорив минулого літа дядькові Дмитрові-бригадирові, що з мене вийде механізатор! Пам'ятаєш, коли я вам з Гришком допомагав комбайн ремонтувати?

— Пам'ятаю.

— А я техніку люблю... Хочеш, я тобі все про кожну деталь розповім у «Колосі», «Ниві»... Я книги читав... І ти стільки разів розповідав і показував. Можу до гвинтика розібрати.

— Хисту для цього багато не треба,— усміхнувся батько.

— І зберу... І піде комбайн у поле на жнива.

— Ну-ну. Не гарячкуй і не хвались. Вірю. Але цього, сину, ще замало. Досвід потрібен, жниварський. Завтра ми будемо вперше працювати груповим методом. Вийдуть усі комбайни, один за одним, на поле і...

— Та-а-а-ту?

— Все, Василю. Це справа серйозна, відповідальна. Підведе одна машина — і програємо змагання. Підростеш — тоді! — твердо відповів батько.— Впораюсь поки що сам.

У Василька сльози навернулися на очі. Йому так хотілося бути на жнивах, сидіти високо в кабіні дужої машини, пливти над безмежжям жовтого поля...

Коли б його запитали, чому він любить техніку, Василько і сам, мабуть, не зміг би пояснити. Просто любить — і все. Днював би й ночував при ній, роздивлявся б, розбирав, складав...

І враз до хлопця долинув лагідний материн голос:

— Михайле, а й справді, бери Василька за помічника. Який же він малий? Хай вчиться шанувати працю. Пам'ятаєш... По війні в такі роки — ти вже косив нарівні з дорослими.

— А ти,— обізвався батько,— допомагала в'язальницям перевесла крутити. Та то був зовсім інший час.

— Час? Людина повинна вчитися любити й шанувати працю. Мати до неї смак. Знати, як виростають оті пишні калачі та паляниці, що лежать у хлібних магазинах.

— Звичайно, повинна...

— От і бери хлопця.

— Ти вже як підеш в атаку — то хоч одразу здавайсь... Василю! — покликав батько.

Василько вмить опинився біля нього:

— Ти тільки глянь, які в мене м'язи. Спробуй руку розігнути...

— Добре-добре. Завтра побачимо. А поки що допоможи матері юшку з красноперок приготувати на вечерю.

— Єсть! — хвацько відповів Василько.

Завівши крадькома будильник на четверту годину ранку, Василько поклав його під подушку.

Та розбудив його не дзвінок. Прокинувся раптово, несподівано, огорнутий німою тишею. Миттю підвівся. Здалось: надворі вже день, у хаті — нікого! Аж серце тьохнуло. Протер очі, дістав будильник. Пів на четверту. Батько, здається, ще міцно спить у другій кімнаті.

Василько потихеньку встав, одягнувся, взув черевики і хотів було йти до дверей, як вони рипнули. Зайшла мати з дійницею ще теплого молока.

— Батька буди,— пошепки до сина.

Випили по кухлеві молока, що пахло полем. О четвертій годині вийшли з дому. Вниз на леваду й далі, аж до ставу, стелився прозорий, біло-блакитний туман, легкий, ніжний, який буває лише раннього літнього ранку.

Повітря холодило обличчя, трава рясно заквітчалася в намисто роси.

— Перевіримо машину, зійде роса і рушимо,— якось врочисто промовив батько. Поглянув на Василька й бадьоро додав: — Ох, і жарко буде сьогодні, сину! — і пригорнув до себе Василька.— Ми здобудемо перемогу!.. Так?

— Обов'язково, тату! — по-дорослому твердо відповів син.

Машини стояли рівною шеренгою.

Біля комбайна вже порався дядько Ничипір. Ладнав протипожежні мітли, закріплював бочечку з питною водою.

Вже понад двадцять років водить комбайн цей худорлявий невисокий на зріст чоловік з чорними вусами й вогнистими очима.

Дядько Ничипір привітався. Ворухнув вусом й підморгнув:

— А ти ж чого це, піонере, так рано прийшов?

— За помічника буде в мене, поки Гриша видужає... Наполіг на своєму: візьми та й візьми!..

— А що, Василю, і покажи, як піонери працюють!

— Оскому зіб'є, а завтра й калачем не заманиш,— подав голос десь з-під комбайна помічник Ничипора Санько-баяніст. Він навесні тільки повернувся з армії. Санько оглядав днище — чи, бува, немає де щілинки, в яку може висипатись зерно.

Десь високо над полем жайвір кинув жменьку дзвінкого срібного голосу на тонку прозору мідь вранішньої тиші. За мить до першого птаха обізвався другий, третій... І полилася над високими хлібами пісня, відлунюючи мажорно й гублячись в золотому колосі.

Батько взявся за кермо комбайна. По той бік шляху, у суперників по змаганню, запрацювало кілька двигунів.

Обізвалась і машина дядька Ничипора. Василько піднявся до батька на місток. Раніше йому доводилось тут часто бувати, навіть проїхати кілька разів, а щоб за помічника — вперше. Аж боязко стало, незручно, що так учора нахвалявся перед батьком. А коли й справді тільки заважатиме?

По шляху від села стелиться клубок рудої куряви. Все ближче й ближче... То Кузьма Харитонович, бригадир механізаторів, мчить на мотоциклі.

Літом у нього тільки зуби блищать.

Бригадир дуже не любить, коли хтось не береже техніку, ледарює або ж надто багато балакає та обіцяє.

Кузьма Харитонович під час війни був танкістом. Рідне село визволяв. Ось тут, на цьому полі, де тепер розлилася сонячним морем пшениця, навесні сорок третього відбувся запеклий бій... Дядько Кузьма вів свою «тридцятьчетвірку» у вир вогню... Їхній екіпаж знищив чотири «тигри», розтрощив дві ворожі гармати, та машину було підбито. Кузьма Харитонович горів у танку, але виніс з бою свого друга і командира Олега Пікалова з Іркутська. Виніс, та командир помер від ран.

Хлопець підводить голову і дивиться туди на козацький курган, де стоїть високо на мармуровому постаменті зранений у боях «Т-34».

А попереду, серед полум'я квітів,— три чорні гранітні плити з висіченими золотом іменами бойових побратимів Кузьми Харитоновича. До самого кургану, до чистої зелені трав, підкочуються сонячні хвилі хлібів і завмирають... І стоїть на

стрімкому піднесенні, здається, на виду у всього світу, під блакитним безмежжям неба танк. Веде від нього втоптана доріжка, розтинає пшениці, розгалужується і припадає до кожного обійстя у селі, до серця кожної людини.

Ніколи не забуде Василько, як тут, біля могил героїв-танкістів, їх приймали в піонери, а дядько Кузьма розповідав про своїх бойових друзів...

І очі в нього були теплі й голубі-голубі, мов волошки.

Всі механізатори знають, що їхній бригадир — щойно від кургану приїхав. Він завжди туди підні-

мається. Постоїть кілька хвилин у мовчанні, немов клятву дає своїм полеглим друзям — а потім вже розпочинає трудовий день.

Після війни Кузьма Харитонович працював комбайнером, а Васильків батько — помічником. П'ять років трудились вони разом. В обласній газеті про них писали, у Москву на сільськогосподарську виставку їздили.

Василько переводить погляд на батька, і здається він чимось схожий на дядька Кузьму, є в них щось спільне, щось велике. І тепло стає від того в хлопця на серці, хочеться йому бути схожим і на дядька Кузьму, і на батька, ніколи не розлучатися з цими працьовитими, мужніми і веселими людьми.

Комбайнери оточили бригадира.

Привітавшись з усіма, Кузьма Харитонович підійшов до Василька і потис руку.

— Оце козак! Батькові на виручку?.. Ну, хлопці, не підкачаємо! Покажемо клас!

Першим ставав у загінку дядько Ничипір.

Він підігнав машину до пшениці так, що між зубців жатки потрапили стебла.

Василько з батьком ішли слідом за дядьком Ничипором.

— Ей, тимошівці, водою запаслись, щоб часом у горлі не пересохло? — гукає до суперників Санько-баяніст.

Опісля Василько ніяк не міг пригадати точно ту мить, коли дали сигнал починати жнива. Пам'ятає, як повільно поплив у пшеницю комбайн дядька Ничипора, як здригнулась і рушила слідом їхня машина. Далі зчинився суцільний гуркіт.

Батькові дужі руки впевнено тримали кермо, а Василько зосереджено дивився то на бункер передньої машини, над якою вже піднявся порох від перших обмолочених колосків, то знову спостерігав за хедером, що підхоплював колоски, які тут же швидко пірнали кудись усередину машини. Перехоплювало подих, коли комбайн, повільно погойдуючись, спускався у вибалки і знову піднімався на пагорби... Ніби на гребінь хвилі здіймався.

Сонце припікає дужче, над машинами густішає рудий порох, лягає на обличчя, руки. Батько і Василько раз по раз протирають захисні окуляри.

Збоку, біля комбайна, непомітно прилаштувалася вантажна машина. Кузов, обтягнутий мішковиною, ще порожній. Водій, визираючи з кабіни, усміхається до Василька.

Комбайни рухаються один за одним, мов ескадра в морі. А по той бік пливуть чотири кораблі суперників. Один з них чомусь далеченько відстав.

Десь внизу видніється село. А ген — школа в садку. От би побачили Василька його вчителі, хлопці, дівчата!

Син поглядає на широку батькову спину, густо припорошену остюками. Відчуває, як усім своїм металевим тілом здригається машина.

— Васильку-у! — хтось гукає тонесеньким голо-

сом, що ледь пробивається крізь гуркіт моторів. На машині — однокласниця Галя! Поряд — її менша сестричка Люда.

Обидві пов'язані білими хустинками. Розгортають зерно й возять на тік. Та куди їм до нього, до Василька. Він на якій висоті, а вони що?.. Вони внизу...

Пишається хлопець!.. Стоїть на містку, поважний, зосереджений, весь, здається, в роботі, хоч поки що батько йому нічого не доручав. Хай знають дівчата, яку честь йому виявлено. Бути помічником комбайнера, жнивувати нарівні з дорослими!.. Це не зерно возити чи на току стояти біля віялки, як Устимко та інші хлопці й дівчата. Помічник — це робота відповідальна! Не кожному довірять!

Василько бачить, що Галинка й Люда з захопленням і заздрістю спостерігають за ним.

З бункера комбайна полилося зерно.

Батько задоволений. Василько відчуває, як натужно здригається комбайн. З сухим шурхотом посипалось і їхнє зерно в кузов, золотом дощу обдало дівчат.

Коли від'їхала третя машина, тільки тоді батько зупинив комбайн...

Майже до половини поля скошено пшеницю. Лежать тільки купи соломи на стерні, ніби грудки масла, полискують на сонці.

— Ну як, стомився? — зсуваючи на лоб окуляри, усміхаючись, питає батько.

— Ніскілечки.

Інші комбайни теж припинили роботу. Біля дороги на стерні з'явилась машина. З кузова жінка в білому халаті весело припрошує:

— Ану, годувальнички наші, борщику з м'ясцем, кашки гречаної куштуйте!

Витрушуючи кашкети й піджаки, вибираючи з-за комірів остюки, миють біля бочки з водою руки, лаштуються обідати механізатори.

— Як, Антоновичу, пшеничка цього літа? — звертається куховарка до дядька Ничипора.

— Та нівроку!..

Одні розташувались біля машини, інші — прямо на стерні, їли гарячий, свіжий борщ.

Жартували, гомоніли, сміялись.

— То як, Василю, мати не зварить такого борщу? Еге ж ні? — підморгує дядько Ничипір.

І справді, який же він смачний, який пахучий на свіжому повітрі, у веселому гурті, цей звичайний борщ.

Усім тітка Марфа поклала по шматку м'яса, а Василька аж два, промовивши:

— Їж, їж, синку. Тривкіше буде. До вечора ще далеко...

— А чого ж це перша бригада не обідає? — зауважив хтось.

— Мабуть, час економлять.

З-за пагорба викотився «газик» і зупинився навпроти обідаючих. То бригадир суперників приїхав.

— Карповичу! — гукнув батько.

— Аго-ов! — відповів той.

— Що, на голодний раціон перевів хлопців? В ім'я перемоги лишив обіду?

Бригадир розвів руками. Підійшов.

— Не пощастило. Підрихтували списаного «газика», думали ним обіди розвозити, а він за селом «забунтував». Не заводиться та й годі!..

— Так ви кличте своїх молодців до нас обідати,— озивається привітно тітка Марфа,— борщу й каші вистачить.

...Таки вмовили, хоч і впирався бригадир. Ще б не впиратись! Суперники годують його орлів, коли свій борщ і каша десь там у полі.

Пообідавши, комбайнери оглядають машини перед новим стартом. А вони стоять величні, запорошені рудим хлібним порохом, як і люди, сповнені

мовчазної рішучості й енергії після коротенького перепочинку.

— Нумо, Василю батьковичу, поглянь, як там гайки на корпусах підшипників барабана, а заодно й вентилятори...

— А знаєш, якого вентилятора? — це вже дядько Ничипір докинув.

— Що відвіває полову од зерна! — вигукує хлопець. І враз зашарівся.

Василько дістає ключем гайки, пробує... Сидять непорушно! І на міліметр не послабились. Далі, вже з власної ініціативи, оглядає підшипники соломотряса, чи не перегрілися...

— Все в порядку, тату. Можна працювати!..

Гуркоче комбайн. Він здається Василькові живою, розумною істотою. Хлопець прислухається всім тілом до приглушеного биття серця машини, відчуває її напруження, тремтіння всього великого металевого організму.

Хіба ж то не чудо, коли жатка скошує стебла, і вони пливуть у машину, а звідси вже виходить чисте зерно... Бути господарем, капітаном такого степового корабля, водити його полями — давня Василькова мрія. Мрія, яку він обов'язково здійснить!

— Василю,— гукає батько,— ану, берись за кермо... Ось... так... Зрозумів?

«Невже правда?» Не вірячи ще своєму щастю, син стає поруч з батьком.

— Тримай, не бійся! — підштовхує його батько. Обличчя в нього запорошене, з борозенками від поту на скронях.

Василько міцно тримає велике кругле кермо, стежить за дистанцією, що відділяє їх од комбайна дядька Ничипора. Дивиться крізь мерехтливе мотовило, щоб жатка не заглиблювалась більше норми в жовту стіну пшениці. Під'їхала машина з дівчатами в кузові. Василько висипає зерно. Бачить краєм ока, як воно вкриває золотим потоком брезент — крупне, тепле, запашне.

Сонце звисало низько над обрієм, коли комбайни зайняли останню загінку. Василько вже й з ліку збився, скільки машин зерна намолочено.

Глянув у бік суперників, а там ще на добрих три загінки лишилось. Щось у них з одним комбайном не ладиться. Знову став. Комбайнер з помічником метушаться біля барабана. Інші теж зупинились, допомагають. Не поталанило їм сьогодні: не бачити перемоги.

Хтось міцно потис Василькові плече. Батько! Радісний, задоволений. Втирає спітніле чоло. Відкидає набік рудою п'ятірнею сивувату мокру чуприну.

— Кінчили, синку. Наша взяла!

— Комсомол! — гукнув дядько Ничипір до наймолодшого комбайнера Юрка Коваленка.— Висипай зерно і гайда на допомогу сусідам, бо до вечірньої роси не встигнуть викосити.

Суперники спочатку відмовлялись. Обійдемося, мовляв, а згодом змирилися з поразкою і були вдячні за допомогу.

Приїхали голова колгоспу і секретар парторганізації. На кожний комбайн парторг власноручно прикріпив червону зірку за перевиконану денну норму.

— Оце підібрались! — усміхається секретар.— Комуністи, комсомольці та ще й піонери.

— Тепер додому, татку? — запитує син.

— Як це додому? А машину, що — серед поля залишати? Ні, брат. Аврал! Почистимо, змастимо... За цим помічник повинен пильнувати щовечора й щоранку. Це його прямісінький обов'язок.

— Якщо, сину, знехóтя ставитись до машини — відробив і кинув — довго не їздитимеш.

Коли повертались додому, сонце сховалось за обрій. І на землю швидко спускались сутінки. На тлі літнього неба, мов у чистому полі, лежали копички світло-золотистих хмаринок.

— Золотий вечір,— сказав батько, пригортаючи сина.— Гарний буде завтра день. Щасливий, як і сьогодні.

ДО КРАСИ, ДО КАЗКИ

Відомо, що людина з дитинства тягнеться до краси. І відкритим дитячим серцем вона сприймається цілком природньо. Як схід і захід сонця. Як гра проміння в росах. Так, напевне, сприймається казка, загадка, лічилка, скоромовка. Так по-казковому дитина дивиться на райдугу. На малюнкові барви, що супроводжують слово, розповідь, поезію. А ще приємніше, коли малюнок розкриває, доповнює зміст прозового чи поетичного твору.

Саме такі, на мій погляд, більшість малюнків Валентини Григорівни Мельниченко. Вона щедро дарує їх дітям у книгах, для них написаних, які вони часто тримають у руках, як найкращий гостинець. І полюбились, припали до душі вони багатьом юним читачам. Серед них, скажімо, книги М. Стельмаха «У бобра добра багато», календар «Дванадцять місяців» 1978 року, «Бім-Бом» М. Чаклайса, «Як побачити вітер» В. Кухалашвілі, «Загадки» Б. Трохимчука, десятки малюнків у журналі «Барвінок» тощо.

Давно працює з дитячою книгою художниця В. Мельниченко. І прийшла до неї за покликом серця. Народилась вона в Києві у перший повоєнний рік. Закінчила середню школу. Відвідувала художню студію Будинку піонерів Ленінського району, якою багато років керує Н. Осташинський. А потім скінчила Київський художній інститут. Для дипломної роботи вибрала улюблену нею «Лісову пісню» Лесі Українки. Тут і драматургія, і земна реальність, і висока лірика.

«Творчість Л. Українки, сама постать геніальної жінки приваблювала багатьох художників. Я не першою поринула у світ образів, створених Лесею. Пізніше років п'ять працювала в журналі «Барвінок». Це видання по-новому відкрило мені барвисту гаму. Я знову доторкнулась до реальностей дитинства, увійшла в його зачудований світ. Ніхто краще за людей не може поєднати світ реальності з казкою, з умовністю».

Це зізнання нині відомої художниці В. Мельниченко. А ще вона завдячує своїм інститутським вчителям — художникам Олені Яблонській, Вірі Кулебі, Василю Чебанику.

Перегортаємо календар-щорічник «Дванадцять місяців». Обкладинка, сторінкові малюнки виконані в ньому В. Мельниченко. Місяць лютий відкриває хлопчак у червонозоряній будьонівці. Він з прапором попереду. Веде свою гомінку, завзяту бригаду на снігові розваги. Березнева сторінка дивиться у світ дитячою щирістю і надією зустріти птахів, адже всі дітлахи несуть власноруч зроблені шпаківні. Прилітайте до нас, мовби запрошують крилатих друзів, місця всім вистачить. А серпень, скажімо, дарує дітям повні кошики грибів. Завітайте лише до лісу, не пошкодуєте, не змарнуєте час. Ось вересень вчиться писати. Йому до всього є діло — до книжки і до школярського настрою. Бо це ж пора сподівань і перших відкрить. І такі по-дитячому щирі запросини до кожного місяця. Погляди дітей відверті, зацікавлені. Личка привабливі, з рум'янцем, з усмішкою чи задумою.

Мистецькою вдачею для художниці стала книжка «У бобра добра багато». У всій яскравості барв журавель збирає щавель, і тут же журавлеві приніс баранець із села червонясті рукавиці та хлібину. А журавель також не залишався в боргу: він для баранця накосив стіжок сінця ще й змайстрував ясельця. Знайомий усім дятел невтомно добуває собі харчі на дереві, а поруч висять його лікарські окуляри, що самі ловлять комах.

Маленький читач усміхнеться, побачивши перед собою цілу грибну сімейку: це гриб діткам купив шапки, і грибки одразу повдягалися. А головує в сім'ї найстарший гриб-вусань.

Одне із діючих джерел для художниці є фольклор: українська казка, прислів'я, скоромовка. Художник, як і кожний митець, повинен шукати. Це аксіома. Як здавна мовиться: стояча вода пліснявіє. Щоденних пошуків насамперед вимагає життя. Кожному своя пісня судилась. На кожній скатертині — свій хліб. І про це забувати не можна. Звичайно, якщо людина творча. Так у казковому і реальному світі працює Валентина Мельниченко. Здається, вона живе казкою, та глибоко знає земні турботи дітей. Вірніше, вони не полишають її. Незабаром у видавництві «Веселка» з'являться мальовані нею книжки-казки: «Рукавичка» та «Червона шапочка». Нині працює художниця над великою збіркою «Українські народні казки». Минулого року вона була відзначена премією О. Копиленка журналу «Барвінок».

Справжній митець — той, хто живе вічною спрагою творити, живе у світі барв. Зеленого та вранішнього срібного листя, білого чи рожевого цвіту.

Є давнє прислів'я: від щирого слова світ радіє. Тут я сказав би: від гарної, вдало знайденої барви світ також стає кращим. Та не лише світ, а й душа людська. Це потрібно кожному. А завдання митця — прикрашати людське життя, робити людину кращою, додавати їй віри у власні сили. Знову і знову відкривати бачене чи призабуте. Наприклад, як сонце сходить, чи струмок перебігає тобі дорогу. Адже ця дорога чи споришева стежка завжди приводить до краси, до казки.

М. ПОЛІЩУК.

КАЗКА ВАШОГО ДИТИНСТВА

Малюнки
Валентини ***МЕЛЬНИЧЕНКО.***

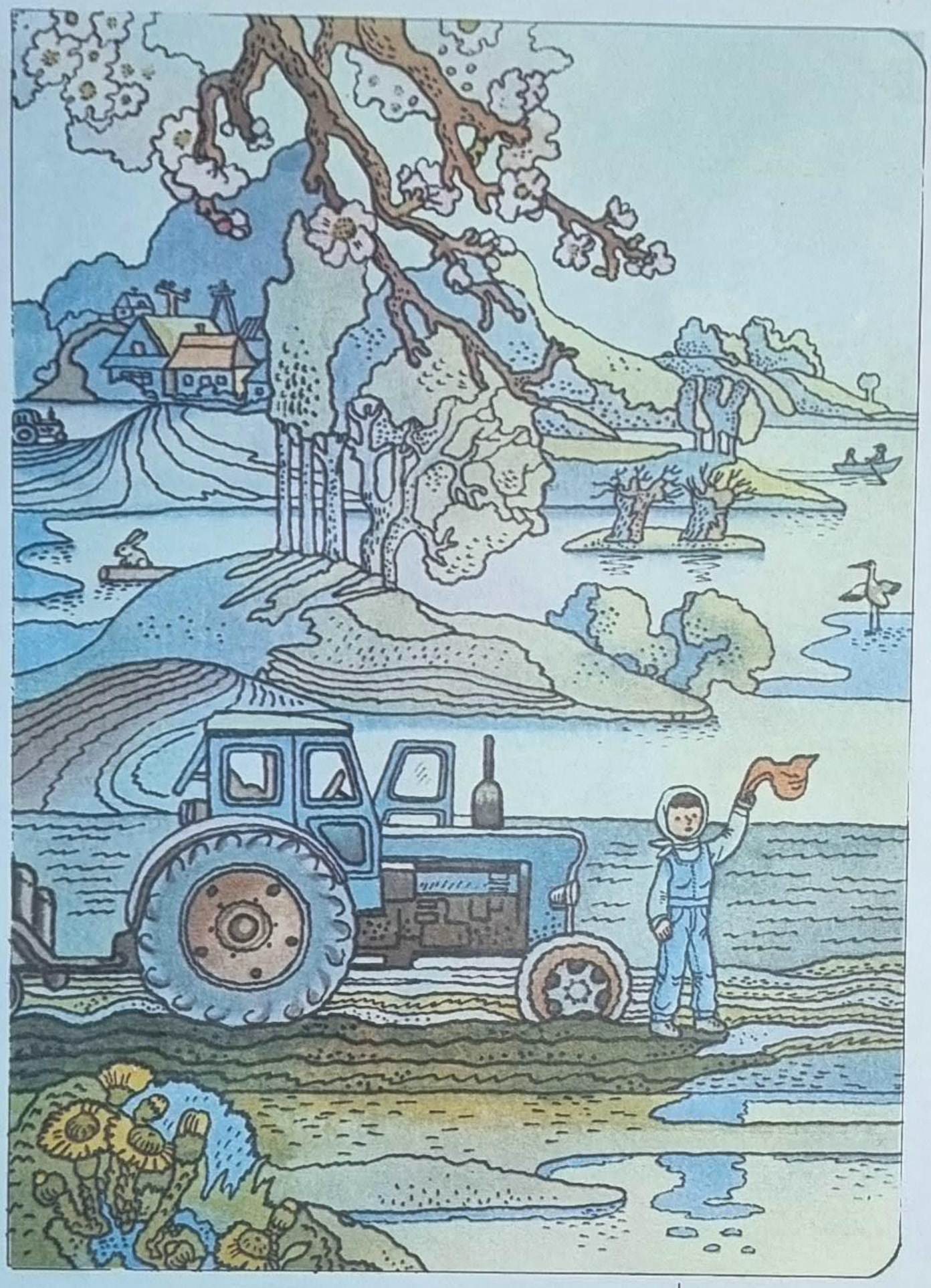

КАЗКА ВАШОГО ДИТИНСТВА

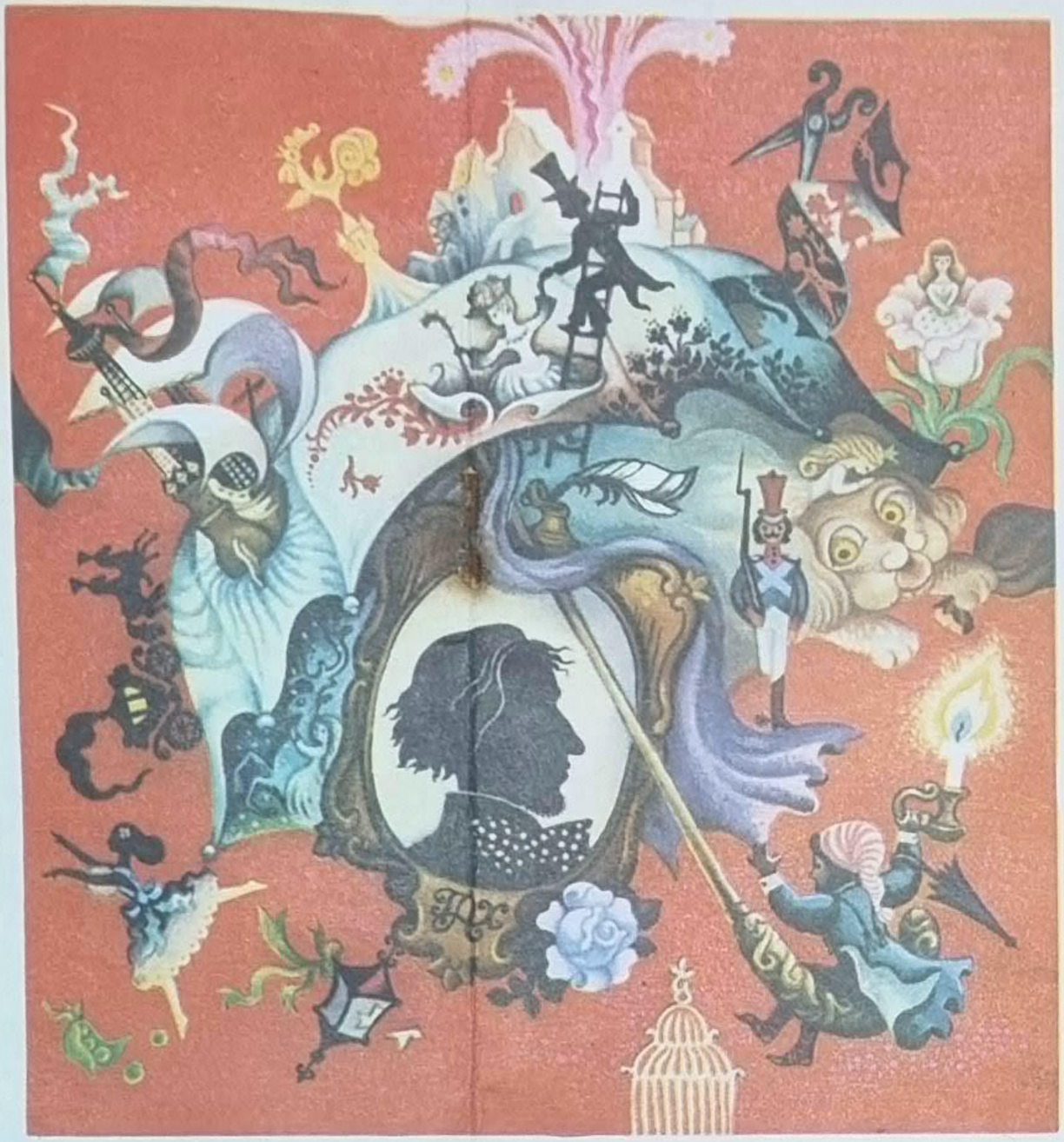

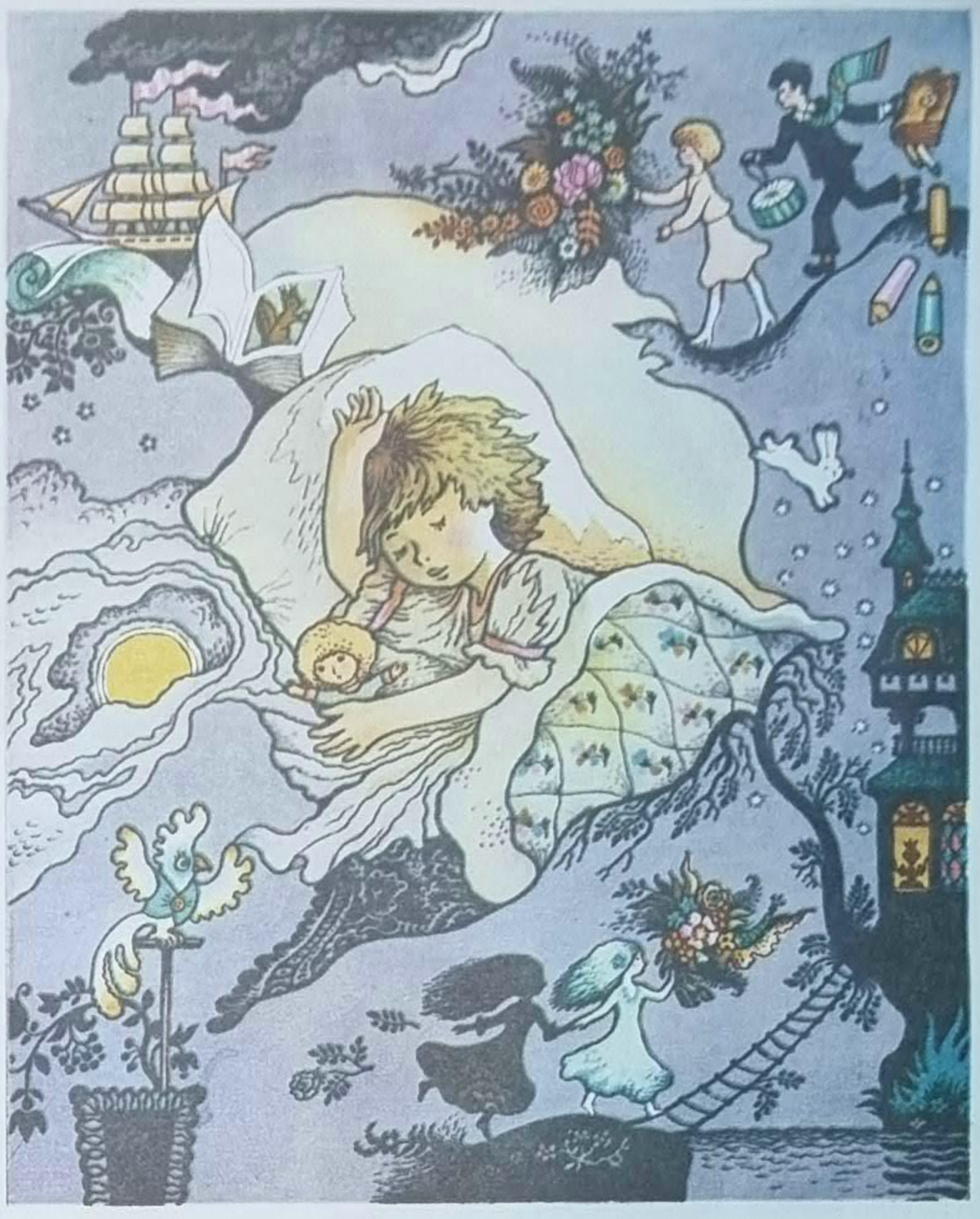

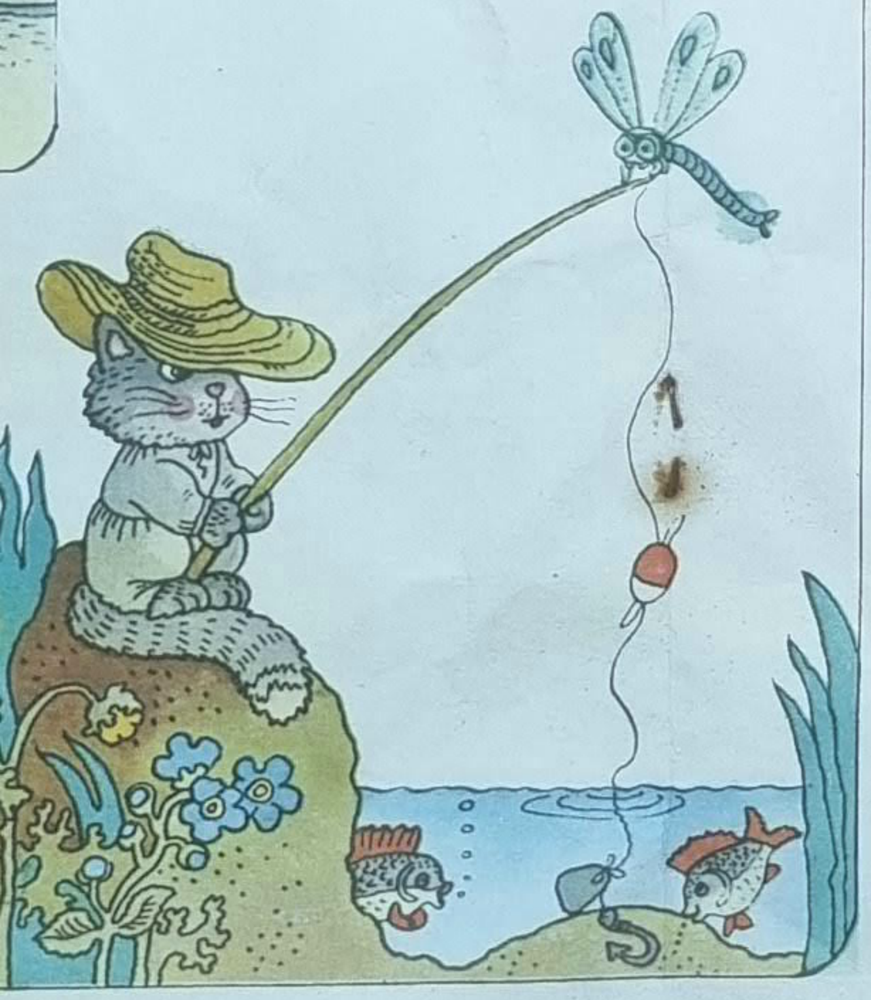

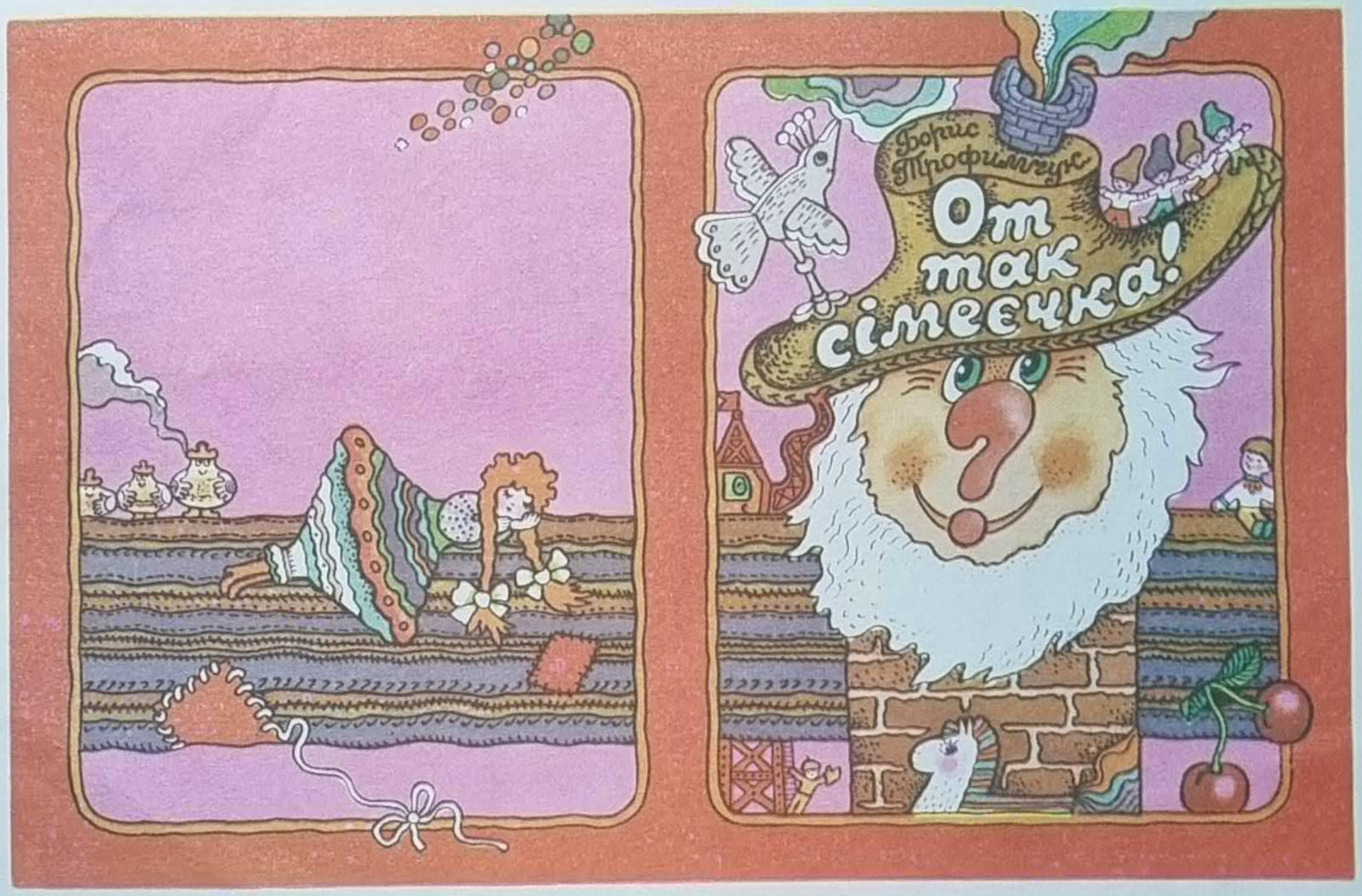
Борис Трофимчук
От так сімечка!

JOSE MARTI

НАШІ ЗАРУБІЖНІ ДРУЗІ

ЦЕ ЗАВОЙОВАНО РЕВОЛЮЦІЄЮ

...СПОЧАТКУ був штурм казарм Монкада. А вже пізніше — висадка Фіделя Кастро зі шхуни «Гранма». До ювілейного 20-річчя в 1976 році Кубинська «Аврора», як її називають на Кубі, навічно зайняла місце біля Музею революції.

Піонери Куби пишаються героями своєї молодої країни. І серед них є людина, память про яку, мов клятва, влилася в слова піонерського девізу. Це — відважний Ернесто Че Гевара, соратник Фіделя Кастро. Бандитська куля обірвала його життя. В Музеї революції на Кубі є найдорожчий експонат — берет оливкового кольору. Це берет Че. В ньому він ішов в бій на Плайя-Хірон. За народну справу. За свободу Куби. У Че Гевари були діти, яких він любив, як і всіх дітей своєї землі. Ось уривок з його останнього листа: «Зростайте справжніми революціонерами... Пам'ятайте, що найголовніше — це революція і що кожен окремо нічого не значить. І головне, будьте завжди здатними найглибше відчути будь-яку несправедливість, що відбувається в світі. Це найпрекрасніша риса революціонера».

Заповіт своїм дітям — це заповіт усім піонерам Куби. Про це пам'ятають юні кубинці. І тому на заклик: «Піонер, за комунізм!» — вони відповідають: «Будемо, як Че!».

На III з'їзді Спілки молодих комуністів делегати внесли деякі зміни в структуру дитячої організації. Тепер піонери-монкадисти — це учні 1—4-х класів. Пам'ятаєте, чому монкадисти? Це на честь першого етапу революції — штурму Монкади. Піонери цієї групи носять галстуки синього кольору. Піонери Хосе Марті (5—9-х класів) — червоні.

Хто такий Хосе Марті? Це людина великого розуму, чутливого серця, незламної волі і стійкості. Теоретик, вождь і борець за вільну Кубу. Хосе Марті загинув ще в 1895 році в боротьбі проти іспанських колонізаторів. Хосе Марті був борцем, Хосе Марті був і великим поетом. У своїх віршах він писав про любов до Батьківщини, про її визволення:

Прекрасна смерть, когда мы
умираем за родину
и за ее свободу!

«Золотий вік». Так називався дитячий журнал, що його видавав Хосе Марті. Так почав називатися і перший дитячий театр на Кубі. Хосе Марті дуже любив дітей. Ось чому піонерська організація носить його ім'я.

Якщо ви відвідаєте Кубу і зайдете до класу будь-якої школи, то побачите, що поряд з дівчинкою-негритянкою, у якої кучерики в'ються дрібно-дрібно, сидить хлопчик-іспанець. Дівчинка — чорна, а хлопчик — оливково-смаглявий.

Куба багатонаціональна, але про расову нерівність не може бути й мови. Мабуть, тому всі кубинські школярі дружать з усіма дітьми в світі. Найбільші друзі — радянські хлопчики й дівчатка, найближча країна — наша Батьківщина.

— Я мріяла побувати в Мавзолеї Леніна. І моя мрія здійснилась. Важко передати те хвилювання, що охопило нас, коли ми йшли по Красній площі... І я дала слово жити і вчитися так, як вчить нас Фідель, як заповідав Ленін всім дітям революції, — говорить Фатіма Паласіос.

— Мені запам'яталась поїздка до Сочі. Яка чудова природа Кавказу, яке чарівне море і які високі гори! Я вирішила вчити російську мову, щоб колинебудь прочитати «Як гартувалася сталь» російською мовою, щоб листуватися з моїми вірними друзями! — продовжує розмову Ласара Леаль.

Це голоси друзів. Наші піонери з міста Курська вирішили взяти шефство над Палацом піонерів міста Гавани. Всі сувеніри, відіслані на Кубу, були зроблені руками школярів. Із Чернігова діти відправили у Гавану устаткування для вивчення телеграфної азбуки, а Палац піонерів і школярів м. Бердянська назвав свій клуб дружби з кубинськими піонерами — «Гранма». Летять листи через океан... Мов голуби миру, несуть вони добрі вісті далеким, але дорогим своїм ровесникам.

...Батьківщина, острів Свободи, острів Сонця. Тут у хлопчиків та дівчаток безліч справ. Кожен клас — піонерський загін. Всім є робота. Окрім шкільних турбот — допомога дорослим. Саджають дерева і квіти, збирають плоди цитрусових, вирощують кроликів. Тобто, виконують все, що під силу.

Протягом цілого року в школах Куби проходять найрізноманітніші змагання: в навчанні, спорті, труді. А в ніч на 26 липня піонери ідуть в гори. На світанку починається символічний штурм Монкади. Щоб одержати право пройти шляхом Фіделя Кастро, кожному піонеру і загону потрібно виконати три вимоги: перейти в наступний клас, оформити куточок історії штурму Монкади і одержати три значки і одну зірочку. Кожен значок означає один із етапів змагання: 1 січня — перемога революції, 4 квітня — день народження піонерської організації, 14 червня — день народження Ернесто Че Гевари. Перемігши у всіх трьох етапах, кожен піонер одержує зірочку. Ось чому брати участь у штурмі Монкади — велика честь для кубинського піонера.

За досягнуті успіхи у навчанні, праці, спорті, шкільній роботі піонерська організація Куби нагороджена двома почесними прапорами — прапором Першого з'їзду Комуністичної партії Куби і прапором Спілки молодих комуністів, а також медаллю «XX річниця штурму казарм Монкада».

...4 квітня 1980 року, коли Спілка піонерів Куби буде відзначати своє 19-річчя — площа Революції в Гавані, мовби сонячним світлом, опроміниться національними прапорами. І серед них — гордо і радісно замайорить прапор піонерської організації, гідної зміни волелюбного народу.

Іван КРОТОВ

Малюнки І. ЗАНУДИ.

БЕРЕЗЕНЬ

Заспівали хором зранку
Вже струмки біля вікна.
Із дахів безперестанку
Дзвінко падає весна.
Сніг веселою водою
Вилітає із-під ніг,
І милується собою
Небо в дзеркалі доріг.
Почепив я п'ять шпаківень —
Жду пернатих вже давно.
І штики-льодинки рівні
Ввечері понад вікном.

ЖАЙВІР

Вже на полях проталини,
По них весна іде.
І жайвір на світанні
Новий стрічає день.
Дзвіночки манять зранку,
І день до нас спішить.
І жайвора співанка
Дзвенить в моїй душі.
Палає захід сонця
І голос твій луною.
Та пісенька улюблена
Лишається зі мною.

Переклад з російської.

Інна КУЛЬСЬКА

КРАСИВА ПРАЦЯ У СЕСТРИ

Моя сестра Тетянка
На фабриці «Киянка»
Хіба ж така в'язальниця:
Трьох машин начальниця!
В'язальні там машини,
Немов на каруселі,
Катаються бобіни
Барвисті та веселі.
А мерехтливе прядиво —
Ну просто очі радує!
Від кожної бобіни,
Немов струмки- дощини,
Біжать-леліють ниточки,
Та набігають на гачки,
Гачки їм «Здрастуй!» кажуть
І в'яжуть,
в'яжуть,
в'яжуть...
Як швидко і красиво
Народжується диво!
Смерічки і ялини,
І гілочки калини
Вив'язують красиво
Всі Танині машини.
А Таня — справжній майстер
У светрику пухнастім,
Виймає кольорові
Ясні нитки святкові.
Узорів тут багато,
А цей зовуть: «Карпати».
В такому вибіжи на лід —
Тобі всміхнеться
цілий світ!..
Майстриня — руки золоті —
Щаслива Таня у житті.
І я так вивчусь працювать,
Щоб людям
Радість дарувать!

Любов ЗАБАШТА

СМЕРТЬ ПІОНЕРА МАРАТА

Останньою гранатою підірвав себе разом з фашистами піонер Марат КАЗЕЙ — Герой Радянського Союзу.

Напис на камені

Слухай, Марате,
Гідний потомок Марата,
Того,
що на площі Бастілії
Бився за свободу колись,
Смерть наступає,
жде ворогів розплата,
Руки Марата
В останнім пориві звелись.
— Смерть окупантам! —
Остання граната злетіла
І розірвала лютих твоїх ворогів...
Хлопчику любий,
Воїне мужній і смілий,
Ймення велике
Виправдать ти зумів.

Тетяна **ПОЛЯКОВА**

Малюнки
Ю. КОЗЮРЕНКА.

ЯК ЗВІРІ ПАПУГУ ПРОВЧИЛИ

Папуга в зоопарку жив
І звірів він дражнив весь час.
Спитав у Лева:
— Ну, скажи,
Хто найсильніший серед нас?

Лев дуже гордо заричав:
— Звичайно, я — звірячий цар!
Але Папуга так сказав:
— Брехун ти, Леве, і лихвар.
Цареві шана звідусіль,
А хто тобі вклонивсь хоч раз?
Тебе вже доїдає міль,
Як жовтий латаний матрац.

Лев розлютований скипів:
— Як смієш піднімать на сміх?
Та клітка погасила гнів —
Віддячить кривднику не зміг.

А той уже за Зебру взявсь:
— Вбрання Вам, люба, до лиця:
Тільняшка прикрашає Вас,
Мов ніс качиний — горобця.

Сказала Зебра:
— Досить, хаме!
А він бере нові тони,
Кричить:
— Гей ти, Гіпопотаме,
Ану до місяця стрибни!

Верблюдові — вже інша трель:
— Це ти — пустелі корабель?
А щогла де? А де вітрило?
Не корабель, а дивина!
Та ти не плач, Верблюде милий,
Позич-но вуха у Слона.
Оце вітрила! Розумію!
Хоч виставляй їх напоказ.
Жирафо, може, Ваша шия
Для щогли підійде якраз!..

Папуга вже не знає міри
І язиком таке верзе,
Що врешті вирішили звірі
Котові розповісти все.

А жив той кіт собі на волі,
По зоопарку скрізь блукав.
Не спричиняв нікому болю,
Слабкіших себе не лякав.

Але Папуга знав, що він,
Тимоша-кіт, не любить жартів,

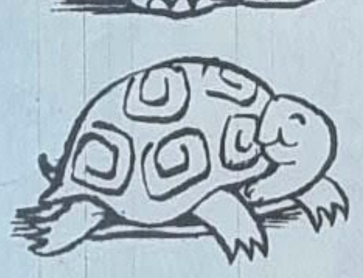

У кожну клітку знає хід
І з ним заводитись не варто.

Кіт причаївся біля клітки,
Де жив Папуга-гострослів...
Добряк Тимоша злився рідко,
Та цього разу не стерпів.

Ніхто із звірів не брехав —
Папуга дійсно був з нахаб:
Назвав Удава черв'яком,
А Черепаху — утюгом,
Орла — розбійником лихим,
А Вовка — відьмаком глухим.
Осел — це телепень,
Пантера —
Котяча морда і мегера...

Залив він сала всім за шкіру,
Кіт вирішив його скарать.
— Папуго, твій бешкет надміру,
Тепер ти міру будеш знать.
Тебе я з'їм.
Хто звірі, «за?»
Проголосуєм дружно, братці!

З очей скотилася сльоза —
З життям Папуга став прощаться.

— Заждіть,— сказав Гіпопотам,
Продовжуючи цю розмову,
Папуга ще потрібен нам,
Та провчимо його суворо:
На нашій мові Папужок
Не скаже більше ані слова.

Нехай слова людські він вчить
І пам'ятає нашу милість.
В Папуги горе з крил скотилось,
І радість підступила вмить.

Тимоша зразу ж посадив
Назад у клітку забіяку.
І птах почав на всі лади
Висловлювати всім подяку.

За азбуку негайно взявся,
Крутив її і так, і сяк,
Проте, як, бідний, не старався,
Запам'ятав лиш:
«Я дур-рак!»

І ми вам, друзі, теж бажаєм:
Не будьте схожі з попугаєм.

КЛУБ «РОМАШКА»

З першого класу я вирішила стати льотчицею. Я читаю книги, дивлюся кінофільми про льотчиків. Та хлопці з нашої школи говорять, що туди дівчаток не приймають. Але ж я дуже хочу бути льотчиком, а якщо людина дуже захоче вибрати справу до душі — у неї все вийде. Треба тільки більше працювать — і тоді всі мрії збудуться.

Люба БРОЛЬ,
Миколаївська область.

ОКРИЛЕНА МРІЯ

Задивилася дівчинка у глибоке небо — у чисту мрію свою. Як і десятки, сотні років тому бентежно кличе та прозора й хмарна далечінь. І так жаль, що немає крил.

Але ні... Крила є — планерів, гвинтових, реактивних літаків, понадзвукових лайнерів. І є тисячі надихаючих прикладів, коли за кермо літака бралися жіночі руки: Валентини Гризодубової, Поліни Осипенко, Марини Раскової, Валентини Ніколаєвої-Терешкової, Марини Попович... А звитяжний подвиг сотень льотчиць у Велику Вітчизняну війну, коли цілі полки нічних бомбардувальників складалися із жінок-авіаторів!

Працюють жінки-льотчиці і в Аерофлоті. Не так давно залишила штурвал пасажирського лайнера Герой Соціалістичної Праці Зінаїда Федорівна Саломатіна, а в Красноярську ще й понині працює другим пілотом «ТУ-154» Іраїда Федорівна Вертопрахова — перша в історії Аерофлоту жінка, удостоєна почесного звання «Заслужений пілот СРСР».

Так що мрія твоя, Любо, цілком може стати дійсністю. Для цього в нашій країні існують аероклуби ДТСААФ. Тут стають парашутистами, планеристами, льотчиками. І серед курсантів є і дівчата, які одержують повну льотну підготовку, сягають висот пілотажу, стають чемпіонками світу з авіаційного спорту, так, як Галина Корчуганова, Світлана Савицька, Лідія Леонова...

Однак ні до середніх, ні до вищих льотних училищ цивільної авіації дівчат дійсно не приймають. І для цього є певні підстави — адже авіація — це не просто захоплюючий політ у захмарених висотах, це повсякденна складна праця, яка вимагає мужності, сили характеру і просто фізичної сили.

Можливо, Люба запитає: «А як же Саломатіна, Вертопрахова,— вони ж бо стали льотчицями?»

Так, стали. Але ось що говорить про це Іраїда Федорівна: «Знаю чимало дівчат, які мріють літати. А чи подумали вони про ті випробування, що обов'язково чекають на них у повітрі? Багато чим звичним доведеться поступитися. Авіація вимагатиме тебе всього, повністю. Вільного часу у нас, що літають, зовсім мало. І сім'я має бути відповідною».

Чи уявляєш, Любо, скільки сил потрібно було віддати за штурвалом Іраїді Федорівні під час рекордного польоту із Софії до Владивостока, що тривав тринадцять годин?

Прагнення літати — не голуба мрія. Добре, Любо, що ти це усвідомлюєш, розумієш, що саме праця веде до здійснення її. Це свідчить і про твій характер.

Важко нині сказати, чи здійсниться твоя мрія, адже в авіації ще потрібне і відмінне здоров'я. І так часто зовсім незначні відхилення від норми, непомітні на землі,— все ж стають на заваді на шляху в небо. Але віримо,— знання, мужність, сила волі допоможуть тобі стати справжньою людиною, трудівником, борцем, яку б професію ти не обрала в житті.

І. ПЕТРЕНКО.

Дорога редакція!

...Мама мені часто ставить за приклад мою подругу-однокласницю: мовляв, дивись, яка вона хороша дівчинка — щодня вдома допомагає. А мені прикро: невже мама не розуміє, що я дуже зайнята і мені не до домашніх турбот. У школі я — ланкова, відвідую співочий гурток, і уроки потрібно зробити, та й погуляти хочеться. Коли ж я буду допомагати! Порадьте мені.

Інна СТЕБЛОВА,
Донецька область.

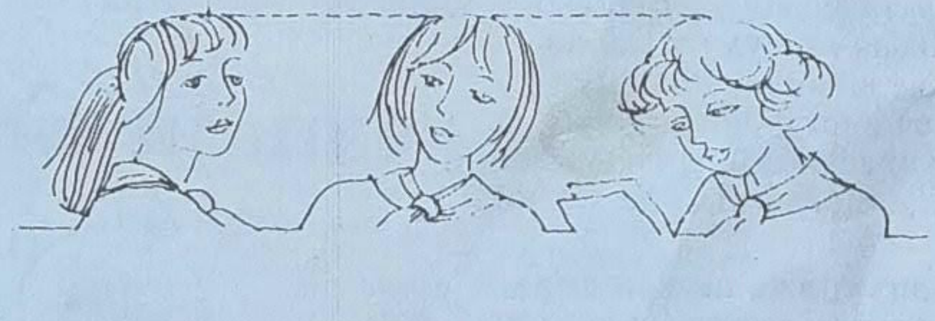

ТРИ ІРИНКИ—ТРИ ПОДРУЖКИ

Вони ходять в одну школу. Всі троє добре вчаться. Мабуть, найбільше з усіх предметів їх здружила математика. Часом одна Іринка біжить до іншої, щоб разом подумати над складною задачею. Або обмінятися цікавими книжками, а то й позмагатися в кулінарному мистецтві, прибиранні кімнати. У кожної з трьох дівчаток різні обов'язки щодо хатньої роботи. Та всіх поєднує бажання допомагати. Це — велика сила: бажання!

Ось у Іринки Світлої, наприклад, окрім постій-

них обов'язків — позамітати, помити посуд, є ще один і, як вважає дівчинка, найприємніший. Це догляд за маленькою сестричкою. І погратися, і одягти, і на прогулянку вивезти, і нагодувати — все уміє старша сестра. А потрібно щось купити, то і до магазину сходить.

У Іринки Соменко — вдома теж чимало справ. Мешкає вона з мамою, татом та старшим братом у селі. Мають власний будинок. Отож, по-перше — Тайга. Це — вівчарка, симпатична така, з жовто-сірими підпалинами. Інколи дівчинка впускає її до кімнати. Тоді Тайга лягає на порозі і годинами спостерігає, як порається маленька господиня — складає книжки, старанно прибирає своє робоче місце, миє посуд. А потім дівчинка варить суп. Його запах, мов магнітом, притягує сюди ще одного мешканця будинку — Ваську. Пухнаста і гнучка, мов пантера, кішечка граціозно й незалежно проходить повз Тайгу. Ні. Вони не вороги. Навпаки — великі друзі. Іринка всіх своїх чотириногих друзів нагодує, ні про кого не забуде. Мама Іринки не нахвалиться своєю помічницею. Уроки вивчить і одразу питає: «Що допомогти?»

Третя — Іринка Гель — живе теж у селі, але в державному будинку. Тому своїй подружці іноді по-дружньому заздрить. Немає у неї ні Тайги, ні навіть Васки. Зате є... книжки з кулінарії. Прийде, бувало, Іринчина мама з роботи, а дівчинка прямо з порога:

— Мамо, не заходь до кухні, добре? Я щось придумала...

І ось через кілька хвилин запрошує до столу — і маму, і тата. Відкриває серветку, а на столі... і вареники, і запіканка, і духмяний чай з грінками. Буває, не всі продукти є, що вимагаються за рецептом. Тоді Іринка фантазує і виходить не гірше.

Можливо, ви подумаєте, що у всіх трьох Іринок є багато вільного часу? Мовляв, тому й допомагають. Зовсім ні. Іринка Світла готувалась і брала участь в трьох шкільних олімпіадах з фізики, математики, російської мови. Не відстають від першої і дві інші дівчинки. Активні вони і в піонерських справах. Іринка Світла — староста класу, Іринка Соменко — «скарбник», а Іринка Гель — відповідальна за художню самодіяльність, адже вона ще й вчиться у музичній школі. Крім того, є у дівчаток свої улюблені заняття. Іринка Світла ходить в гурток крою та шиття. Іринка Соменко та Іринка Гель — дуже люблять малювати. Їхні малюнки можна часто побачити на шкільній виставці.

Все це разом якраз і говорить про їхній справжній піонерський характер.

ФАРТУХИ

Фартухи носили наші мами, бабусі. Носимо їх і ми. Тепер вони виглядають трохи інакше, ніж раніше, та головне, що це — практичне й незамінимо доповнення домашньої одежі. Спробуйте самі пошити ошатні фартушки, які будуть не лише оберігати сукню від забруднення, а й прикрашати її. І домашній робочий костюм має бути ошатним. Давайте подивимось і вирішимо, яку з цих моделей ви б хотіли пошити сестрі на подарунок, подрузі чи собі.

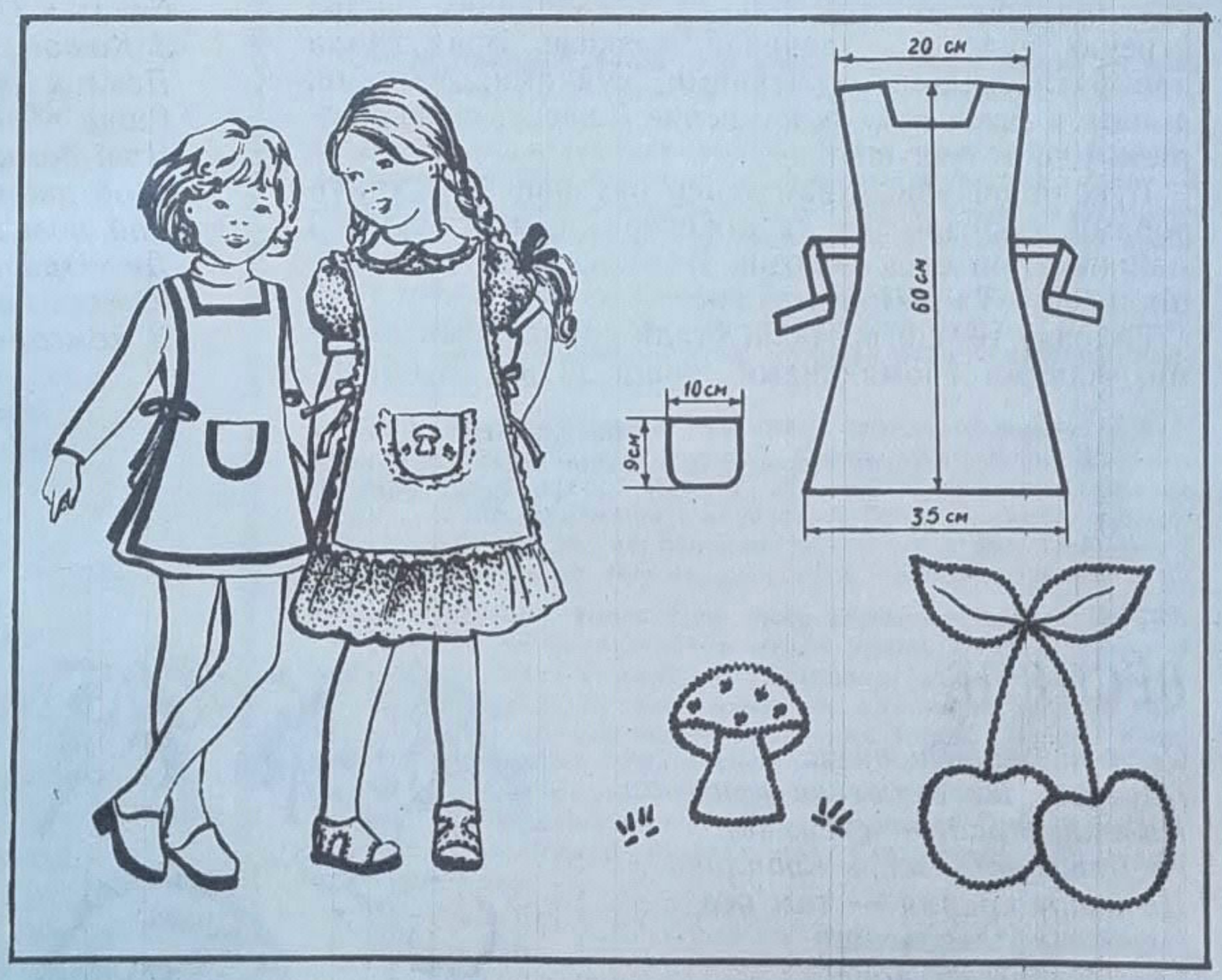

●

Аплікація — це візерунок з різнобарвних клаптиків тканин, нашитий на однокольорову тканину.

Зробити аплікацію нескладно. Деталі малюнка можна викроювати з будь-якої матерії, проте тканин, що сильно висипаються, краще не брати. Найбільше підходять для цього вироби з бавовни: полотно, зефір, поплін; з шовкових — креп-сатин, крепдешин, з шерстяних — сукно.

Аплікацію потрібно покласти на основну тканину, простежити, щоб збіглися подовжні нитки обох тканин. Зверху покласти тонкий папір з малюнком аплікації. Зметати разом усі три шари і прошити їх по контурах малюнка. Після цього папір відірвати, строчки обшити гладдю або зигзагом на машині. Краї аплікації обрізати і ще раз обшити гладдю або зигзагом.

Ще простіше вишити малюнок хрестиком за допомогою канви.

ПЕРЕД ІМЕНЕМ ТВОЇМ

Вранці прокидається школа. Стоголосим, веселим гомоном наповнюються світлі класи.

В цей час іноді й можна зустріти веселу, з життєрадісною посмішкою жінку. Це колишній директор нашої Червонослобідської середньої школи, а нині почесна пенсіонерка — Марія Антонівна Алєксєєва. Вона ветеран Великої Вітчизняної війни, понад двадцять років незмінно була директором школи. Виховала не одне покоління школярів. Та й зараз Марія Антонівна не забуває рідну школу. На святкових лінійках, на урочистих піонерських чи комсомольських зборах вона завжди почесний гість. І кожному обов'язково допоможе корисною порадою зі свого багатолітнього педагогічного та життєвого досвіду.

Із вдячністю згадую уроки російської літератури, які проводила Марія Антонівна. Вони проходили цікаво, повчально, змістовно. Саме вона, Марія Антонівна, допомогла відкрити нам, її учням, прекрасний, вічний і всемогутній світ літератури, навчила спостерігати, бачити у звичайних подіях і речах чудове, незвичайне, казкове. Вона вчила нас бути людьми душевними, чуйними, добрими, ділила з нами своє щире серце і ласку, свою мудрість і чистоту душі.

Її колишні учні стали тепер науковцями і хліборобами, робітниками та інженерами, льотчиками і машиністами електровозів. Важко назвати всі спеціальності. Та це і не головне.

Головне те, що всі вони стали справжніми людьми, гідними громадянами нашої рідної Вітчизни.

Василь ПАХАРЕНКО,
учень Червонослобідської середньої школи.
Черкаська область.

КОМСОМОЛ

Батьківщині юне покоління
У майбутнє дивиться сміливо,
І серця в натхненному горінні
Неспокійні, радісно-щасливі.
Скільки в них завзяття і розгонів —
Заполяр'я й сонячні Урали.
Сталь з Островським юні гартували,
З Кошовим фашистів побороли.
Поклик буднів — шахти і заводи.
Рідне поле і космічні траси,
Нові домни і мартени зводять —
Щоб цвіла земля моя прекрасна.
Хай нові дороги пролягають,
Де вітри і грози над тайгою,
Юність незборимому силу має
В комсомольських здружених загонах.

Люба МАТВІЮК,
учениця Ціпківської
восьмирічної школи.
Полтавська область.

ВЕСНЯНЕ

Останні спогади зими.
Пливуть, штовхаються крижини.
І плещуть радісно струмки,
Розбризкують живі краплини.
Де впаде крапля — там усе
І оживе, й зазеленіє,
І звідти пісню понесе
В усі кінці вітрець зраділий.

Мар'ян СТАНОВИЧ,
учень Довжанської середньої школи,
Львівська область.

В ЛІСІ

Біля хати ліс близенько,
Я ходила по гриби.
Назбирала сто опеньків —
Всі на ніженьках тоненьких
В сірих шапочках гарненьких.
Отакий в нас ліс-лісок,
Стежечка вузенька.

Софія ПАЗЯК,
учениця 5-го класу
Мечниківської середньої школи.
Тернопільська область.

ВЕСЕННЯЯ ПЕСЕНКА

Малюнки М. СЕВЕРИН.

Снова небо голубое,
Льется сильный резкий свет,
Стало солнышко большое,
Зимних туч тяжелых нет!
Зазвенели капли звонко,
Снег растаял, нету льда,
И звеня повсюду тонко,
Потекла вода.
На деревьях пахнут почки,
Полон света каждый дом,
Скоро вырастут листочки,
Будет зелено кругом.

Аня СВЄТЛИШКІНА,
учениця 3-го класу
середньої школи № 4,
м. Черкаси.

ВРЕМЕНА ГОДА

Летом весело вокруг:
Летом все шумит, идет
Ералашным кругом.
Только хочется-то вдруг
Мне — совсем наоборот:
Не жары, а вьюги.
Летом вместо синих слив,
Спелых груш и вишен
Хочется мне хоть один,
Хоть зеленый апельсин
И сосулек с крыши!
А зимой, когда в окне
Рано всходит мгла,
Хочется зачем-то мне
Летнего тепла:
Лучше будет пусть жара,
Чем опять мороз!
Так июльского дождя
Хочется... До слез!
Слышу: за моим окном
Тихий снег идет.
Все белым-бело вокруг.
Только хочется, чтоб вдруг —
Все наоборот!..

Валентина ЖУЧЕНКО,
учениця середньої школи № 9.
м. Черкаси.

ДОБРИДЕНЬ, КНИГО

КОМПАС У ЖИТТІ

Кожному з нас доводиться відповідати на важливі питання в житті. Особливо важко це робити, коли ще не маєш досвіду. І тоді на допомогу приходять книги.

Наша обласна бібліотека для дітей імені Олександра Бойченка обслуговує близько 10 тисяч юних читачів. І всі вони мають змогу знайти тут найцікавішу, найпотрібнішу для себе літературу. Адже в фондах бібліотеки понад двісті тисяч книг.

Напередодні Всесоюзного Тижня книги в бібліотеці відбулася бесіда на тему: «Чим запам'яталася тобі прочитана книга? Що нового відкрила вона для тебе?» Ось кілька відповідей юних читачів.

Діма Кузьменко, учень 5-го класу середньої школи № 136:
— З прочитаних останнім часом книг найбільше враження на мене справила «Повість про справжню людину» Бориса Полєвого. Вражає мужність і стійкість головного героя твору Олексія Маресьєва. Важкопоранений у бою, він зумів не тільки вижити, а й знову сісти за штурвал літака, навіть танцював на протезах. Для мене це приклад, чого може досягти людина вольова і цілеспрямована, людина, для якої найголовніше покликання — служіння народу, Батьківщині.

Сергій Приймак, учень 5-го класу середньої школи № 136:
— З інтересом прочитав я книгу І. Бережного «В пятнадцать мальчишеских лет», видану видавництвом «Веселка». В ній розповідається про героїчне життя ворошиловградського хлопчини Валі Косяченка. Запам'ятався епізод, коли по партизанах стріляли німецькі автоматники. Але найстрашнішим було те, що серед них замаскувався фашистський снайпер. Звуки його одиночних пострілів тонули в гуркоті бою. Тут і виявив спостережливість та кмітливість Валя. Снайпера було знешкоджено. Не втрачати розсудливості і стійкості, навіть у важкі хвилини — дуже важлива риса характеру. Раджу прочитати цю книжку.

Ірина Ткачова, учениця 7-го класу середньої школи № 141:
— Мені сподобалась книга Л. Керна «Фердинанд Великолепный» — повість про собаку, яка уві сні перетворилася на людину. З Фердинандом відбувається безліч цікавих і кумедних пригод. Але не це головне. Книга вчить бути чуйними і доброзичливими до тварин, до всього живого на землі.

Олег Ланкевич, учень 7-го класу середньої школи № 209:
— Навряд чи знайдеться в нашій країні людина, котра б не чула про Івана Піддубного. Виходець із селянської родини, нікому невідомий вантажник, він одного за другим кладе на лопатки кращих професіональних борців Європи, Америки. В перші роки Радянської влади на змаганнях у США наш богатир одержує сенсаційну перемогу. Наш уряд нагороджує самовідданого спортсмена орденом. Про все це я довідався з книжки Д. Жукова «Іван Піддубний», яку раджу прочитати і вам.

Підготувала Т. БУКШИНА,
старший бібліотекар
Київської обласної бібліотеки для дітей
ім. О. М. Бойченка.

Редакція журналу «Піонерія» запрошує вас, юні друзі, також поділитися думками про щойно прочитані книги, розповісти про зустрічі, на яких ви були присутні під час Тижня книги.

Оксана ПЕТРЕНКО

Малюнок І. ЗАРУБИ.

ЯК ДМИТРИК ХОТІВ ВІДДАТИ ДЕРЕВАМ НАЙЦІКАВІШУ КАЗКУ

Етюд

ПОЇЗД ПОЧАВ ліниво пихкати і цим ще дужче нагадав бабусин самовар. І водночас — смачний яблучний пиріг, і пузаті вареники з вишнями...

Дмитрик прилип до віконця і раптом відчайдушно заридав. Огрядний дядько Сашко, що стояв за Дмитриковою спиною, блимав очима, винувато поглядаючи навкруги, неначе своїм поглядом запитував усіх: «Що ж робити?»

А за вікном, гарячим асфальтом дріботіла старенька. В тому, що це була Дмитрикова бабуся, ніхто й засумніватися не зміг би. І кирпатий ніс, і цяточки-веснянки, і білі маленькі брови, і усміхнені ясні очі, з яких котилися сльозинки.

— Ми з бабусею неправильні люди. Зате тато і мама все у нас роблять правильно. Вони їдять суп і не їдять тістечок, вони не сидять близько перед телевізором, щоб не псувати очей, не сміються голосно в кіно і навіть лікаря зубного не бояться, не те, що ми з бабусею. Та що поробиш, такі вже ми вродилися!

Руда тітка чомусь розсміялась і дала Дмитрикові велике червоне яблуко, і враз повеселішала. Вона навіть почала здаватися не такою рудою. За нею засміявся хлопець в окулярах і одразу стало помітно, що у нього на щоках веселі ямочки і що

В руках у бабусі був улюблений Дмитриків револьвер, який він подарував їй просто-таки тут, на пероні. І хлопчику не було його шкода. Ну, хіба що трішки.

Дмитрик голосив все дужче, а поїзд не розумів його і пихкав усе голосніше. Бабуся зупинилась, і Дмитрик побачив, як вона махала йому вслід зеленим пістолетом.

Він одвернувся від вікна, глянув на дядька Сашка, руду невдоволену тітку в солом'яному капелюсі, високого засмученого хлопця в окулярах. Дмитрик розумів, що плакати чоловікам не личить і що, напевне, всі довкола над ним сміються. Він розтер кулаками сльози по рожевих щоках, нахмурив лоб і промовив:

— Ми з бабусею неправильні люди. Зате тато і мама все у нас роблять правильно. Вони їдять суп і не їдять тістечок, вони не сидять близько перед телевізором, щоб не псувати очей, не сміються голосно в кіно і навіть лікаря зубного не бояться, не те, що ми з бабусею. Та що поробиш, такі вже ми вродилися!

Руда тітка чомусь розсміялась і дала Дмитрикові велике червоне яблуко, і враз повеселішала. Вона навіть почала здаватися не такою рудою. За нею засміявся хлопець в окулярах і одразу стало помітно, що у нього на щоках веселі ямочки і що він зовсім не засмучений і не такий уже високий. Сміявся і дядько Сашко. Аж сльози на очах з'явились, навіть ногою притупцьовував.

«Дивні дорослі», — подумав Дмитрик.

Потім всі пили чай і говорили про різне. Але хлопчик майже не слухав. Він дивився на ліхтарі, що мигали за вікном вагона, на темні дерева і думав, що поїзд усім їм дарує трохи свого світла. І вирішив обов'язково поділитися цим з бабусею. Потім Дмитрик спробував згадати найцікавішу бабусину казку і розповісти її деревам, що бігли за вікном, але так і не встиг, бо заснув.

Поїзд пихкав, пролітав станції, полустанки, містечка, міста. В одному з його купе спали дядько Сашко, руда тітка, високий хлопець і Дмитрик.

ЩОДЕННИК ФЕНОЛОГА

Квітень — найцікавіший місяць весни. Що не день, то нові зміни: там молода трава зазеленіла, там перелітні птахи радісно озвалися, а там метелик пролетів... Ожила природа!

Для фенолога роботи непочатий край. Перш за все занотуйте, коли закінчились останні заметілі, як сходять сніги з полів — швидко чи повільно, охарактеризуйте сніг, що лежить в лісі. Особливу увагу зверніть на добові коливання температури.

Ласкаві сонячні промені торкнулися набубнявілих бруньок, ось-ось вони викинуть ніжне листячко (не пропустіть того моменту!), а деякі дерева та кущі вже квітують. Замалюйте або сфотографуйте цвітіння сірої вільхи та ліщини, верби, вовчого лика.

Починається активний сокорух. Його добре видно на березах. Поранені дерева «плачуть», випускаючи життєдайний сік. Там, де можна, замажте пошкодження глиною і дерево буде жити.

Прокинулися комахи. Мурахи немовби й не були в зимовому полоні; бігають, тягнуть до мурашника їжу та будівельний матеріал. Весело гудуть бджоли. Низько над землею никає джміль. Пригляньтесь до нього, і ви помітите, що він щось шукає. Ось одну нірку обстежив, другу... Це молода самка облюбовує місце для житла. Варто простежити, щоб дізнатися, де вона оселилася. Влітку ви зможете вести спостереження за розвитком молодої джмелиної сім'ї.

У лісі зацвітає ряст і медунка. Глинисті схили вщерть вкриті золотими кошиками мати-й-мачухи. Сюди злітаються погрітися різні метелики, мухи, тчуть перші тенета павуки...

Птахи, що прилетіли, займають розвішані вами штучні гніздів'я. Не злякайте їх, простежте, щоб в цей час ніхто їх не турбував — ні бешкетники, ні коти. Варто навіть вивісити оголошення: «Тихо! Птахи на гніздах!» Затишні місця сподобаються пернатим, і вони прилітатимуть до них щовесни.

Весна в розпалі. Будь-який її бурхливий прояв треба обов'язково занести до фенологічного щоденника.

ВЕСНЯНІ ПРИКМЕТИ

Грак прилетів — через місяць сніг зійде.

Ранній приліт граків та жайворонків — до теплої весни.

Граки на гнізда сіли — через три тижні можна сіяти.

Граки зграями над гніздами в'ються: то сядуть, то знову знімуться — погода зміниться.

Журавель прилетів — скоро лід зійде.

Побачив шпака — знай: весна біля порога.

А які ви знаєте весняні прикмети! Повідомте нас.

Увага! Юні любителі природи, давайте зробимо гуртом цікаву і корисну справу — створимо квітковий та пташиний годинники.

Як відомо, різні квіти розкривають і закривають свої пелюстки у певний час, властивий даній рослині. І птахи — розпочинають та закінчують спів у час, теж характерний для даного виду.

Щоб створити квітковий годинник, треба чітко визначити групу рослин, за якими ви будете проводити спостереження. Із квітів, скажімо, добре взяти відомі вам козельці, шипшину, цикорій, мак, осот городній, лілійник, кульбабу, тюльпан, нечуйвітер, осот польовий, картоплю, льон, берізку польову, мати-й-мачуху, соняшник, грабельки, дзвіночки, маргаритки...

З птахів добре спостерігати за синицями, зябликами, зирянками, вівсянками, горихвістками, горобцями, дроздами, вивільгами, жайворонками, малинівками, кропив'янками, соловейками, чижами, щиглами...

Звичайно, зазначений перелік квітів і птахів приблизний. А ви складіть, виходячи з місцевих умов, свої списки «піддослідних». Краще взяти їх менше, але спостереження провадити ретельніше без перерв. При цьому зазначайте не лише час, а й дні спостережень. Варто також вказати, яка була погода (сонячна, хмарна, дощова).

Наслідки спостережень щомісяця надсилайте до редакції, вказуючи обов'язково свою адресу. При бажанні намалюйте, яким ви уявляєте «циферблат» квіткового і пташиного годинників.

Чекаємо повідомлень!

ЦІКАВИНКИ

Бджола, щоб зібрати один кілограм меду з квітів, які знаходяться від вулика за 1,5 кілометра, робить шлях від 360 до 460 тисяч кілометрів. Ця відстань у 8,5—10 раз більша довжини земної кулі по екватору.

Вік найстаршого оселедця, якого виловили біля берегів Ісландії, 26 років.

Найменша з відомих ящірок водиться в Центральній Америці, довжина її 5 сантиметрів, а вага менша 5 грамів.

ГІМНАСТИЧНИЙ ПОМІСТ

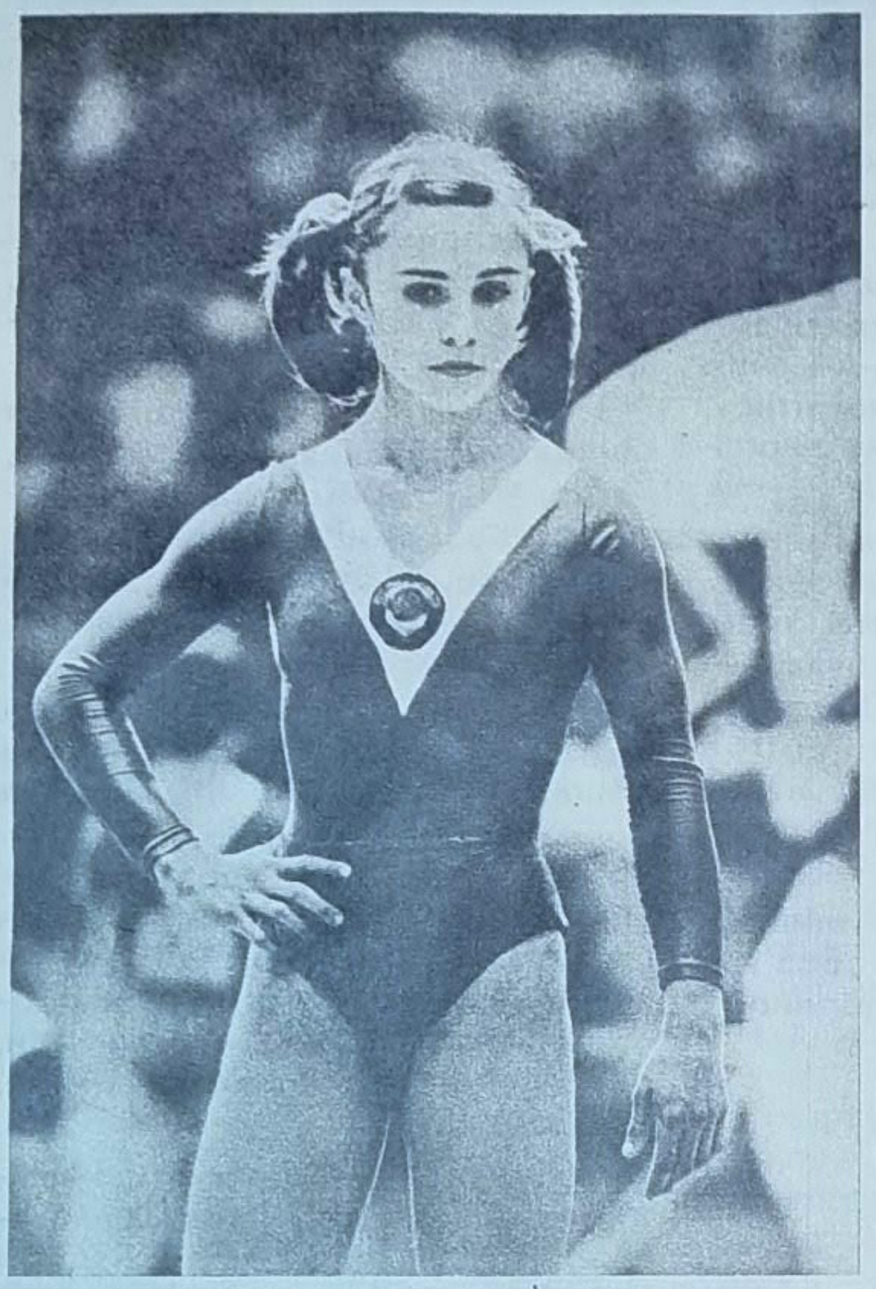

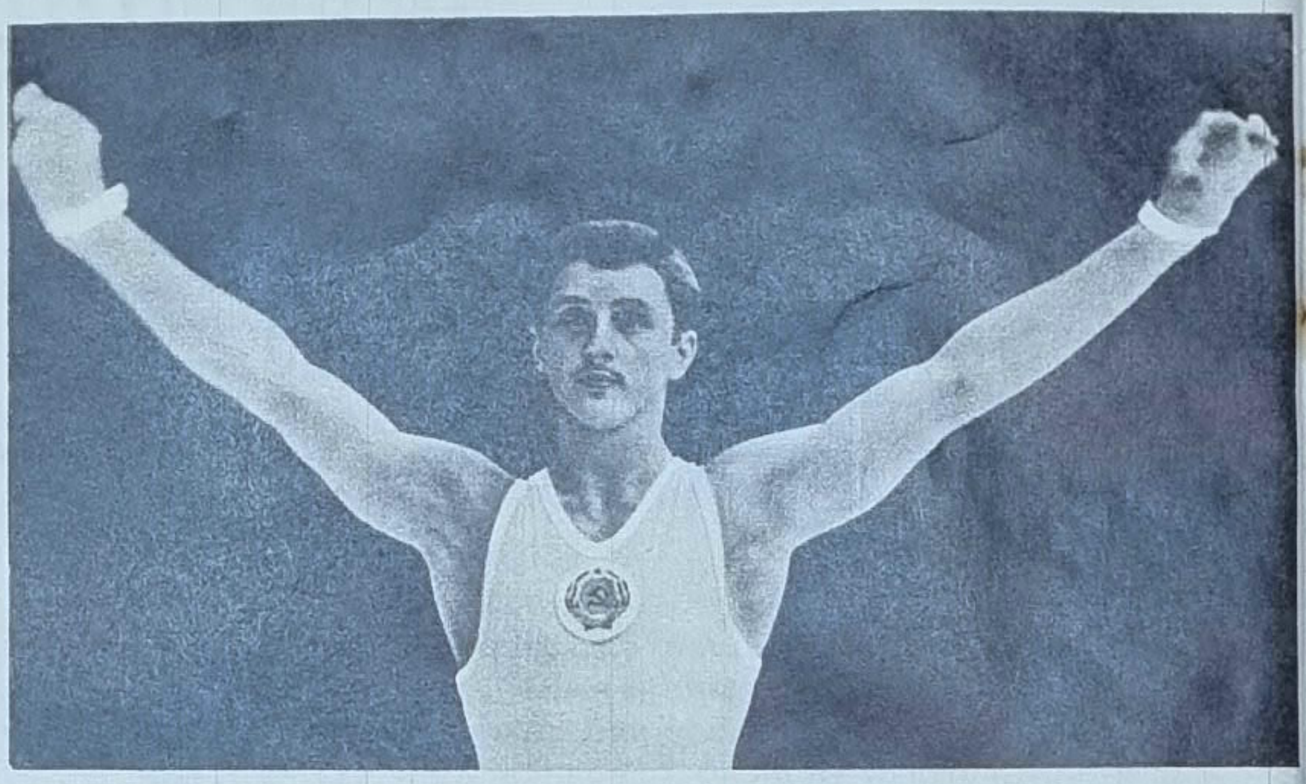

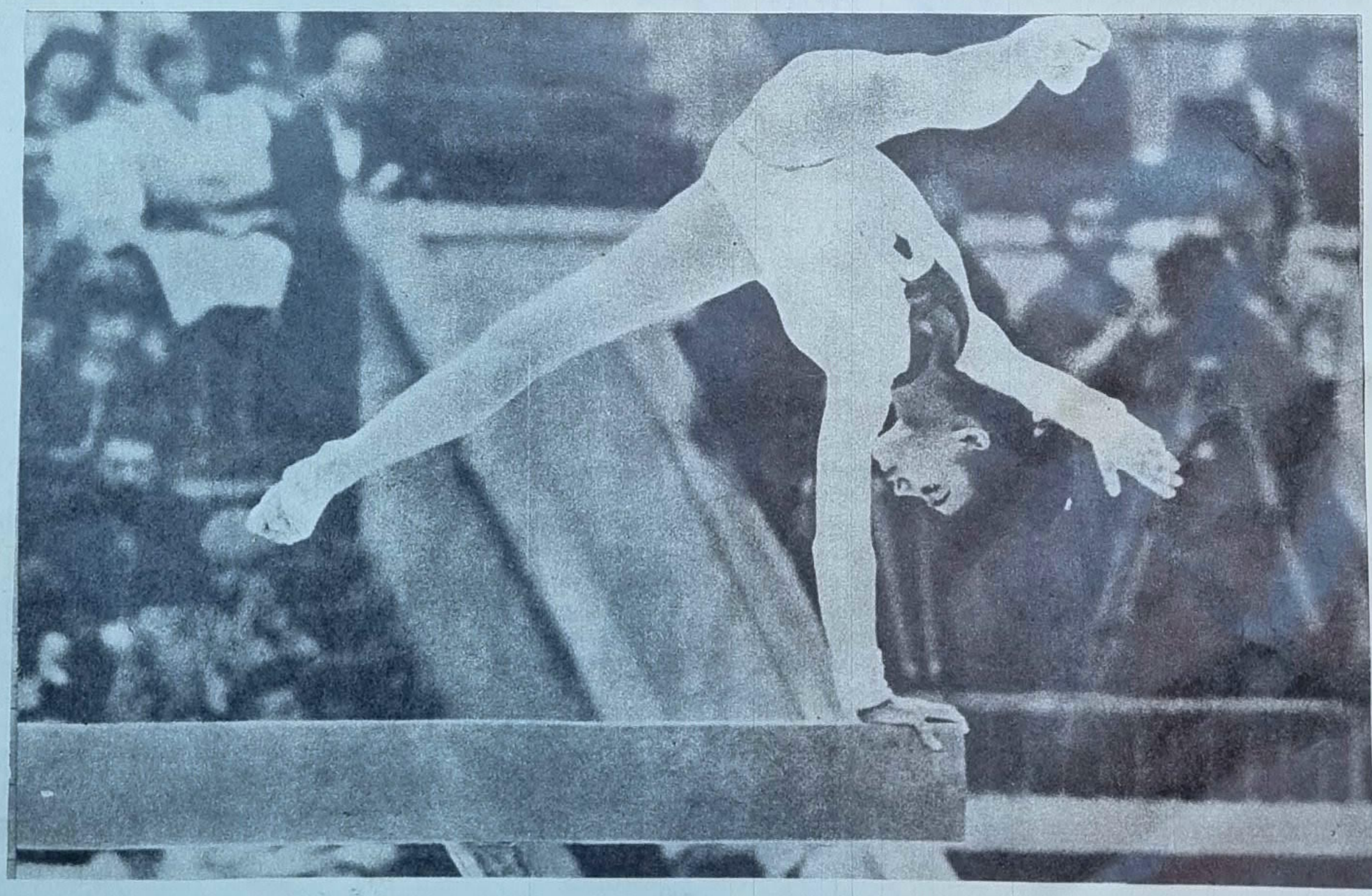

Фото
М. ЧЕРНИЧКІНА.

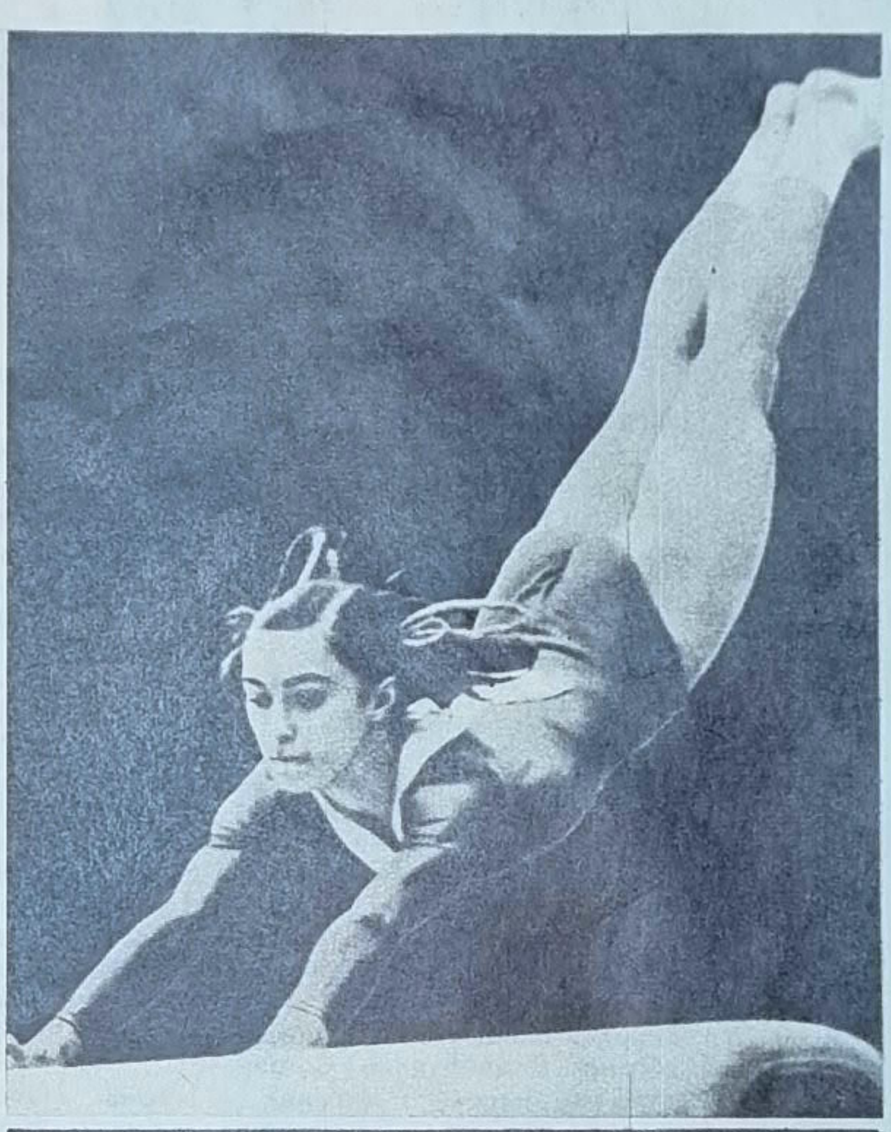

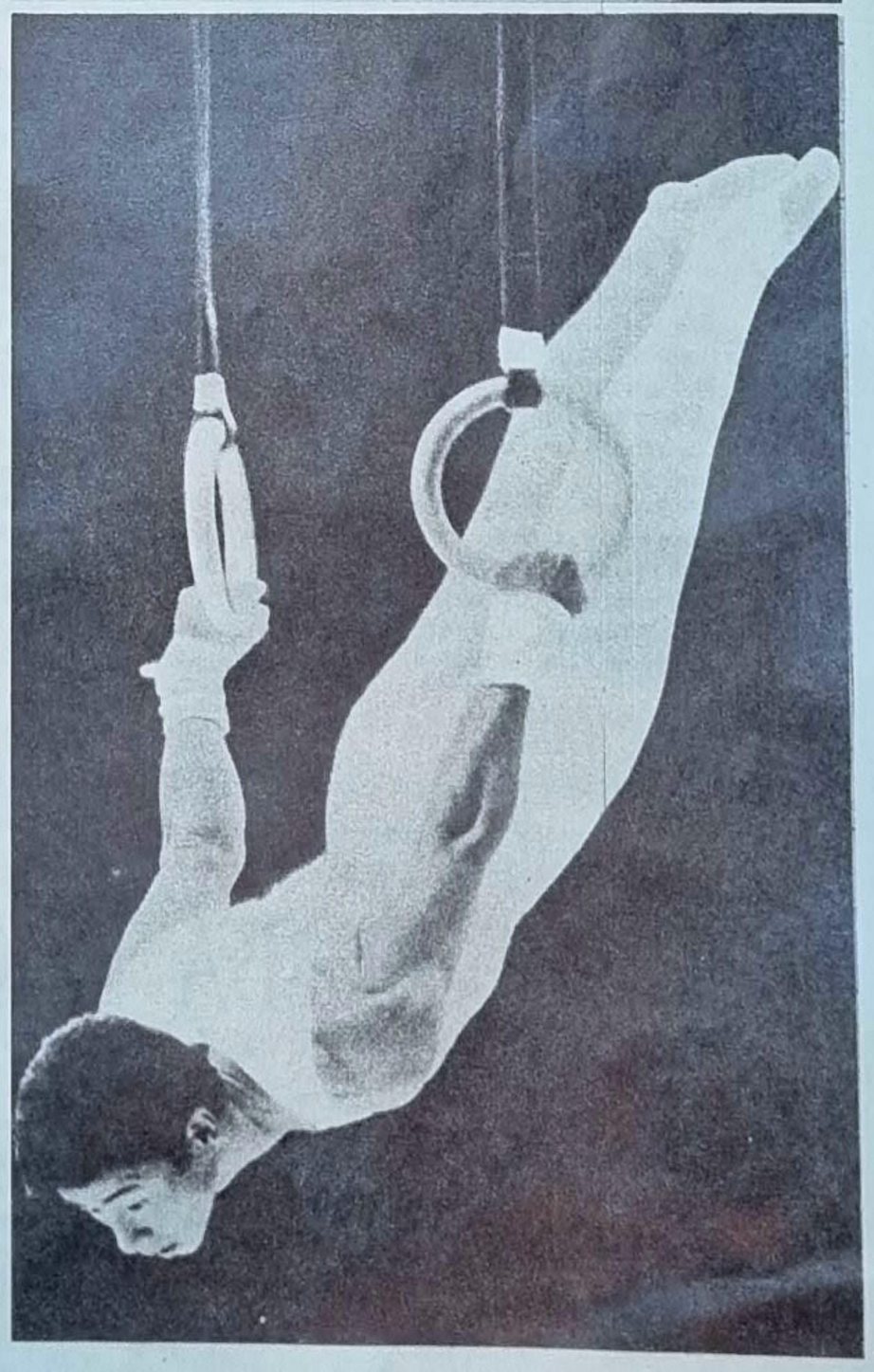

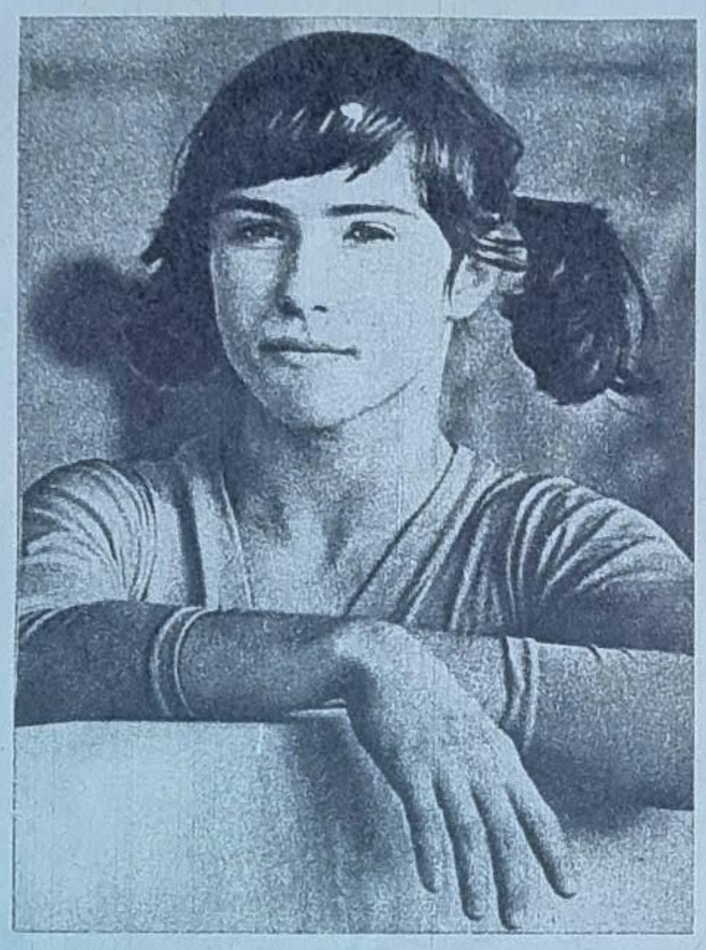

ТАКА ЖАДАНА ВЕРШИНА

УКРАЇНСЬКІ шанувальники спорту давно чекали цього дня. Після того, як залишили гімнастичний поміст уславлені гімнастки, багаторазові олімпійські чемпіонки Лариса Латиніна та Поліна Астахова, ніхто з їхніх українських послідовниць не здобував права виступати на головних міжнародних турнірах у складі збірної Радянського Союзу.

Останнім часом і фахівці, і журналісти звернули увагу на юну киянку Стеллу Захарову, яка блискуче розпочала передолімпійський сезон. Вона стала переможницею розиграшу Кубка Америки, чудово виступила на представницьких змаганнях на приз газети «Москоу ньюс».

...Токіо, червень 1979 року. До столиці Японії прибули найсильніші гімнастки, щоб розіграти Кубок світу. В центрі уваги — абсолютна чемпіонка Монреальської Олімпіади Надя Команечі. Напередодні вона упевнено виграла першість Європи, ще раз підтвердивши, що є на сьогодні найсильнішою гімнасткою планети.

За кожним рухом Наді, за кожним її кроком уважно стежать глядачі, учасниці змагань. Серед них і дебютантка збірної СРСР Стелла Захарова.

...Стеллу привела у спортивний зал бабуся Ольга Василівна ще коли дівчинці виповнилося десять років. Спочатку вибір випав на художню гімнастику. Та невдовзі Стелла потрапила до секції спортивної гімнастики, яку очолювали Марія Василівна та Володимир Іванович Кукси. Було це в Одесі. Через кілька років піонерку включають до збірної міста, а потім до команди школярів республіки. А далі вже шлях проліг до збірної країни.

На токійському помості, крім Наді Команечі, киянці довелося змагатися з олімпійськими чемпіонками Неллі Кім, Марією Філатовою, сильнішою румунською гімнасткою Енітою Еберле та іншими відомими спортсменками з багатьох країн. Проте дебютантка не розгубилася і одразу захопила лідерство. З сумою 39,3 бала Стелла й здобула почесний приз.

Радісною повернулася до Києва учениця республіканського спортінтернату. Квітами зустрічали юну володарку Кубка світу одноклубники-трудрезервівці, подруги із спортінтернату, любителі гімнастики, журналісти. А вже через день вона знову в спортзалі. Тут і відбулася наша зустріч.

— Що відчувала у Токіо, коли розпочинала боротьбу з іменитими суперницями?

— Страшенно хвилювалася, але не боялася — підготовлена була добре. Та й настрій мала бойовий. Чимало залежало від виступу на першому снаряді. Коли ж добре впоралася із вправою, після першого дня вийшла в лідери, і дала собі слово боротися за перемогу. Щаслива, що зуміла витримати напруження боротьби.

— У сучасній гімнастиці багато складних елементів, які можна навіть назвати ризикованими. Чи не боїшся розучувати та виконувати їх?

— Не ризикуючи, серед лідерів місця не здобудеш. Але це, звичайно, розумний риск — тренери дуже уважні та обережні. Отак і страх минає. Відчуваєш велике задоволення, створивши щось нове, своє. Прагнення до оригінальності притаманне усім гімнасткам. Загалом моя програма відповідає всім вимогам великої гімнастики. Не виключено, що в ній з'являться ще складніші елементи, скажімо, в комбінації на брусах.

— Традиційне запитання про найближчі плани.

— Сезон-79 завершила виступом на чемпіонаті світу в американському місті Форт-Уерті. І там завоювала срібну медаль. Тепер мрію добре виступити на Олімпіаді в Москві.

На ювілейній, XX світовій першості, як і завжди останнім часом, законодавицями мод були гімнастки Радянського Союзу, Румунії, НДР, Чехословаччини. Саме вони й претендували на медалі у командному і особистих заліках. Винятково гострою виявилась боротьба лідерів — наших і румунських спортсменок. Лише незначна перевага, в 0,625 бала, дала змогу румункам завоювати «золото». А срібні нагороди вручено радянським дівчатам, і серед них одна медаль одержала київську «прописку». Її володаркою стала Стелла Захарова.

У фіналі з стрибків киянка знову завоювала друге місце, ще раз удостоївшись «срібла».

До Олімпіади-80 часу залишається вже не так й багато. Тепер щодня ще більш інтенсивні тренування. Володарка Кубка світу мріє про перші в своєму спортивному житті Олімпійські ігри. І мрії ці небезпідставні.

В. КОСТІНОВ, О. ЛИПЕНКО,
майстри спорту.

НОВА ФОРМУЛА ПЕРЕМОГИ

Якби на зимові Олімпійські ігри, які відбувалися у лютому 1976 року в австрійському місті Інсбруку, потрапила людина, яка років з двадцять не була на змаганнях лижників та ковзанярів, її здивуванню не було б меж. Вона зацікавилась би новими моделями лиж і лижних палиць, незвичайною технікою гірськолижників і стрибунів з трампліна, їхнім одягом та взуттям. А головне була б вражена небаченими раніше швидкостями на рівнинних та гірських трасах, рекордами ковзанярів. І, звичайно, їй найбільш захотілось би познайомитися з чарівником, який допоміг спортсменам за короткий час досягти таких високих результатів.

А чарівник всім добре відомий. Ми щоденно зустрічаємо-

ся з ним у школі на уроках... фізики. Закони цієї чудової науки допомогли ученим та інженерам озброїти любителів зимових видів спорту новими моделями лиж і лижних палиць, спортивного одягу та взуття, сконструювати прилади та пристрої, на яких випробовувався спортивний інвентар.

Що ж таке лижі з точки зору фізики або, точніше, одного з її розділів — механіки? Лижі — це балка, яка працює на вигин, як ферма мосту або автомобільна вісь. Отож можна зробити розрахунки на її міцність і твердість.

Спортсмен стоїть посередині лижі, і його вага має рівномірно розподілятись по всій довжині. Тому в центрі, де знаходиться нога, лижу роблять цупкішою, створюючи вагову площину, а до країв це потовщення поступово зменшується.

Міцність, твердість, гнучкість. Яка ж із порід дерев відповідає цим вимогам? Найбільш для цього придатна береза. Але з часом виявилось, що лижі, повністю зроблені з берези, мають недоліки. Вони масивні, а для спортсмена зайва вага на ногах — це втрачені секунди. Ось чому для прогулянок лижі продовжують робити повністю із однієї породи дерева, а для гонщиків винайшли нову модель — багатошарову, у якої і вага менша, і зберігається міцність та гнучкість.

Дуже швидко, наприклад, зношуються канти. Тому їх почали робити із гікорі. Це один з видів горіху, що росте на Закарпатті. З успіхом використовують і граб, міцність якого іноді порівнюють з металом.

Але з часом гірськолижників перестали задовольняти навіть багатошарові дерев'яні лижі. На трасах швидкісного спуску, або слалому лижник мчить зі швидкістю 100 і навіть 150 кілометрів на годину. Сніг там не скрізь лежить пухнастим килимом, як на рівнині. Зустрічаються ділянки повністю вкриті льодом, з-під тонкого снігового покриву стирчить каміння, яке обдирає лижі, мов терпуг.

Через те лижі почали окантовувати сталлю високої міцності. А граб і гікорі замінили березу. І на гірських трасах з'явились лижі з металу, точніше, зі сплаву алюмінію та сталі.

Та незабаром фізика знайшла заміну і суціальнометалевим лижам. За допомогою епоксидної смоли одержали еластичний і міцний матеріал. Він і замінив металеві сплави.

Фізика не обійшла і лижних палиць. Для них колись найкращим матеріалом вважались бамбук і тростина. Палиці із алюмінієвих сплавів витіснили дорогі привозні породи. Але у них виявився серйозний недолік — вони важили більше, ніж дерев'яні. Тоді на зміну прийшов склопластик.

Змінилась і форма палиці. Для гонщиків на рівнинах вона стала циліндричною, а для гірськолижників — донизу звуженою. Гонщик, в основному, відштовхується ними, а при швидкісному спускові або слаломі вони служать для утримування рівноваги.

Щоб лижі краще ковзалися, їхню поверхню змащують мастилом. Спочатку використовувався парафін, віск, різні жири. Вони вірно служили лижникам, поки гонки відбувалися на рівнинній місцевості. Але сьогодні, коли траси мають підйоми і спуски, лижі почали втрачати зчеплення зі снігом. Тоді почали використовувати мастило Остбі, до складу якого входили віск, дьоготь і замість венеціанського терпентину — соку альпійської модрини — сік сибірської модрини.

Потім радянські інженери Абалаков та Кузьмин сконструювали прилади, які допомагали виміряти сили тертя і точно підібрати потрібні компоненти для мастила.

Один із таких приладів — це камера з прозорими стінками. Насос нагнітає у неї холодне повітря, і тут будь-якої пори року — зима. Дно вкрите справжнім сніговим покривом, на який опускають модель лижі. Ковзаюча поверхня лижі змащена мастилом, яке потрібно випробувати. Спеціальний пристрій тягне лижу по снігові, а датчик фіксує величину цього зусилля. Одержана діаграма дає точну відповідь про якість мастила і придатність.

На зимових Олімпійських іграх в Інсбруку наші лижники і лижниці виграли 6 золотих медалей із 9 можливих на рівнинних гонках. І це великий успіх не лише спортсменів і тренерів, а й учених та інженерів.

Фізика робить у спорті перші кроки, і ми ще довго будемо дивуватися її чудодійству.

Ф. ГАЛЬПЕРІН.

ЕСТАФЕТА П'ЯТИ КІЛЕЦЬ

НА ЗЕЛЕНОМУ КОНТИНЕНТІ

Через 60 років після І Олімпійських ігор найсильніші атлети світу стартували в Мельбурні.

Щоб підготуватись до Олімпіади на зеленому континенті, австралійцям потрібно було провести велику роботу: спорудити новий стадіон, басейн, спортивні зали. Все це коштувало дуже дорого. Та в організаторів Олімпіади був надійний і вірний помічник — марки.

За два роки до початку Олімпіади з'явились марки з рекламним плакатом ігор XVI Олімпіади, а згодом серія з чотирьох марок. На двох були зображені краєвиди міста Мельбурна, на третій — рука, що тримає факел. Поряд з ним і олімпійськими кільцями — сузір'я Південного Хреста. На останній, четвертій, марці зображено герб міста Мельбурна, олімпійські кільця. На гербі девіз: «Сила приходить в русі». Ці слова виявились пророчими, героєм Олімпіади в Мельбурні став бігун.

Ігри відкрились 22 листопада 1956 року. В Москві вже падав сніг і мела хуртовина. А в Мельбурні стояла спека. Стадіон «Крикет-граунд», де відбувалося урочисте відкриття ігор — задовго до початку заповнили глядачі.

Спалахнув олімпійський вогонь, запалений юним бігуном Рон Кларком, який згодом став неодноразовим рекордсменом у бігові на довгі дистанції. Почались запеклі спортивні баталії на стадіоні, в басейні, на веслових трасах і в спортивних залах. І відразу ж стало зрозуміло: радянські олімпійці виступали ще впевненіше, ніж в Хельсінкі, демонструючи майстерність, силу волі, почуття колективізму. В олімпійській команді Радянського Союзу було багато молодих спортсменів, які ще не «нюхали олімпійського пороху». Але, проявивши мужність, наполегливість у спортивній боротьбі, вони завоювали золоті медалі.

На найвищу сходинку п'єдесталу пошани піднялась киянка Лариса Латиніна, харків'янин Ігор Рибак, рижанка Інеса Яунзене, москвич Вячеслав Іванов, єреванець Володимир Енгибарян та багато інших. Львів'янин Віктор Чукарін вдруге завоював звання абсолютного чемпіона з спортивної гімнастики, також вдруге олімпійським чемпіоном став стрілець Анатолій Богданов. Але головним героєм ігор виявився радянський бігун, який проявив у спортивній боротьбі мужність, стійкість і велику майстерність.

Пропонуємо вам чергові запитання конкурсу:

1. Назвіть ім'я радянського бігуна — двічі чемпіона ігор XVI Олімпіади. На яких дистанціях він досяг перемоги?

2. Скільки олімпійських медалей і які завоювала в Мельбурні Лариса Латиніна?

3. Хто забив вирішальний гол у фінальному матчі футбольних команд?

ПЕРЕВІРТЕ ВАШІ ВІДПОВІДІ:

1. **Давид Цимакурідзе.**
2. **Іоганнес Коткас.**
3. **Грант Шагінян.**

ЗООПАРК В АЛЬБОМІ

Хто з школярів не мріє побувати в Московському або Київському зоопарках, побачити справжнього велетня-слона, бамбукового ведмедя з чорною горжеткою, чорними вухами і в таких самих шкарпетках, та ще й у темних окулярах. Є й уссурійські тигри, орли-бородані, страхітливі крокодили й довірливі пелікани...

Дуже багато цікавого тут, і Діма Бархін, висловлюючи захоплення численних своїх ровесників, намалював для поштової марки картинку «Діти в зоопарку». Веселе катання на поні. Пропозиція школяра була прийнята Міністерством зв'язку СРСР. Малюнок став сюжетом одного із знаків поштової оплати в серії «Малюнки радянських дітей».

Марка поповнила колекцію школяра Сашка Мугалімова з міста Дніпрорудного Запорізької області. Свій підбір він назвав «Зоопарк в альбомі». Мініатюра з зображенням могутнього зубра, марка з красунею-косулею, а далі — рябчик, соболь, казкові фламінго і горностай, морський котик і тур... Тварини, птахи, риби розподілені за видами. Стислі текстовки під марками характеризують мешканців «зоопарку».

Сашко має багато друзів за захопленням. Юні філателісти-природолюби охоче створюють колекції про фауну. І кожний намагається показати щось своє, оригінальне, неповторне. Юрко Мочалов — шестикласник з Луцька вирішив узагальнити пошуки любителів природи і марок. Свій підбір він назвав «Фауна світу», а його товариш Сашко Поліщук поетизував дослідження: «Фауна — прикраса світу».

Марки чудово служать допитливим у їхніх пошуках, допомагаючи глибше пізнавати життя тварин, птахів, риб. І добре роблять ті колекціонери, які не просто накопичують марки, а з їхньою допомогою, добираючи потрібні, намагаються розкрити улюблену тему. Ось, наприклад, восьмикласник з Горлівки Віктор Бородаєв вирішив показати тварин нашого материка: «Тваринний світ Євразії». Одноклубника й тезку Віктора Бойченка привабила вужча тема: «Тваринний світ України». Ще вужчу тему розробив Сашко Гапонюк (також з Горлівки): «Тваринний світ Слов'яногірської зони Донецької області».

Собакам присвятив свою колекцію «Чотириногий друг» восьмикласник киянин Костя Бойко. В її основі — мініатюри за малюнками М. Алексєєва і Н. Строганової: російська гонча, ірландський сетер, фокстер'єр, пойнтер, борза, сибірська лайка, східноєвропейська, південноруська, шотландська, кавказька вівчарки. Представлені й деякі інші породи, що зустрічаються за межами нашої країни.

Окремий аркуш відведено собакам, які побували в космосі і там вірно послужили людині: Білка, Стрілка, Чорнушка, Зірочка, Лайка, Угольок і Вітерець.

Колекція розкриває основні види служб, котрі несуть чотириногі друзі.

Вдячну тему обрала школярка з Харкова Людмила Дородних: «Птахи нашої Вітчизни». Колекція починається з царів-птахів — орлів. Представлена цікава серія марок за малюнками Н. Калити «Птахи-хижаки»: канюк, степовий орел, шуліка, сапсан, бородач, кречет, беркут.

Пернаті, відтворені за малюнками П. Караченцева, свідчать про велике багатство рідного краю. Тут і рожеві шпаки, і червоноволі казарки, білі гуси і білі журавлі, дивовижний фламінго...

На марках заклик: «Охороняйте корисних птахів». Малюнки показують сіру куріпку, рябчика, тетерюка... У пернатих надійні, щирі друзі — юннати-філателісти.

У 1969 році вийшла серія марок присвячена Біловезькій пущі. Художник В. Колчанов на одній з мініатюр показав дивовижного мешканця — чорного лелеку.

Створення тематичних колекцій приносить радість творчої перемоги.

Справжні філателісти стають щирими друзями природи. Вони, мов братів своїх менших, оберігають все живе, щоб зменшувався список у «Червоній книзі».

О. ТЕСЛЯ.

ЗНАЙ І УМІЙ

Продовжується Всесоюзний конкурс школярів по створенню нових конструкцій технічних іграшок з механізмами будь-якого типу, двигунів для іграшок та моделей.

Пропонуємо юним технікам спробувати свої сили у розв'язанні деяких задач цього конкурсу.

Знайомлячись з обладнанням механічних іграшок, наприклад, автомашин, всюдиходів, ви, мабуть, звернули увагу, що оберти від валика мікроелектродвигуна до коліс передаються по-різному: за допомогою двох або кількох шестерень — це зубчаста передача, за допомогою гумового кільця — паскова передача.

Якщо вісь ведучого механізму стоїть під прямим кутом до вала двигуна, застосовується — черв'ячна передача. Ви зустрічались з нею, збираючи підйомний кран із деталей механічного конструктора. Існує й багато інших способів передач обертання вала двигуна до робочого вала. Напишіть нам, які способи ви ще знаєте, де вони (в тому числі й перераховані нами) знаходять застосування у техніці.

І друге завдання. Намалюйте або опишіть, як передати обертання від вала А до вала Б при їхніх різних взаємних положеннях. Якщо всі задачі вам розв'язати важко, виконайте одну з трьох поданих нижче.

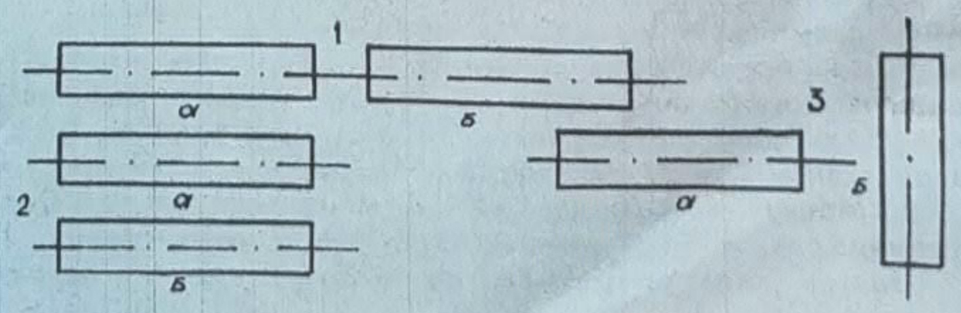

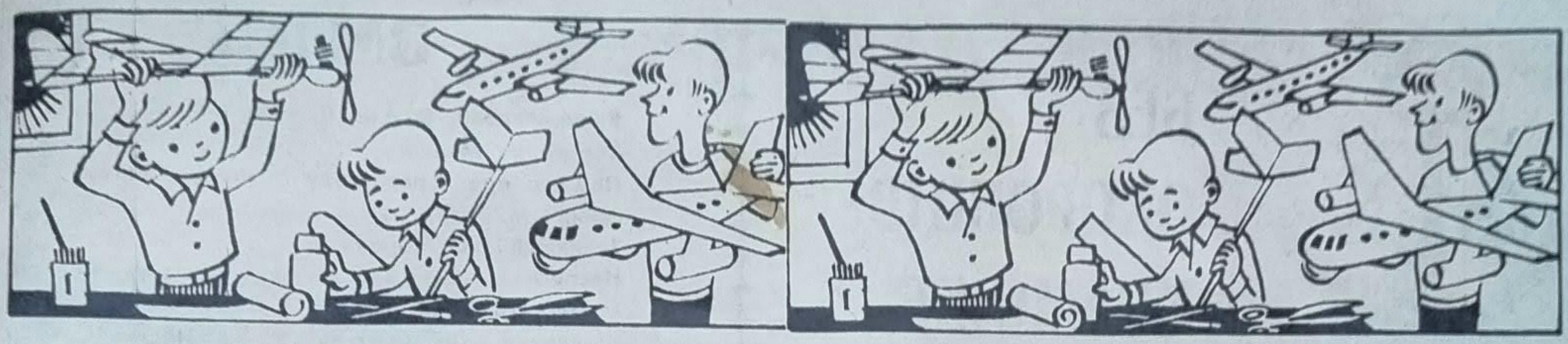

Знайдіть десять розбіжностей у цих малюнках і повідомте редакцію.

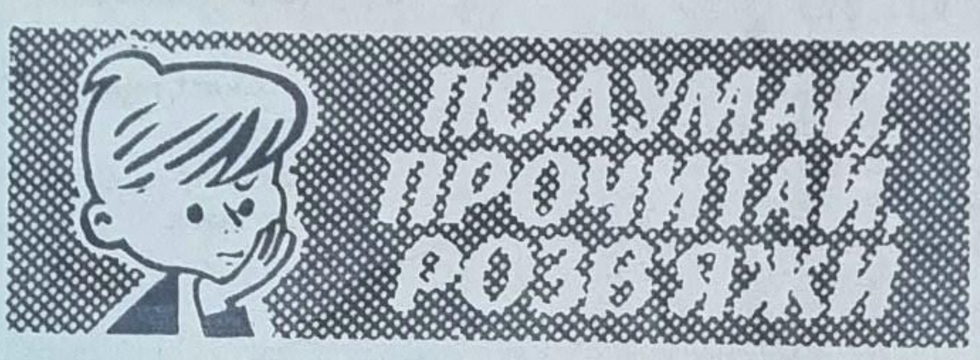

МІСТО–ГЕРОЙ

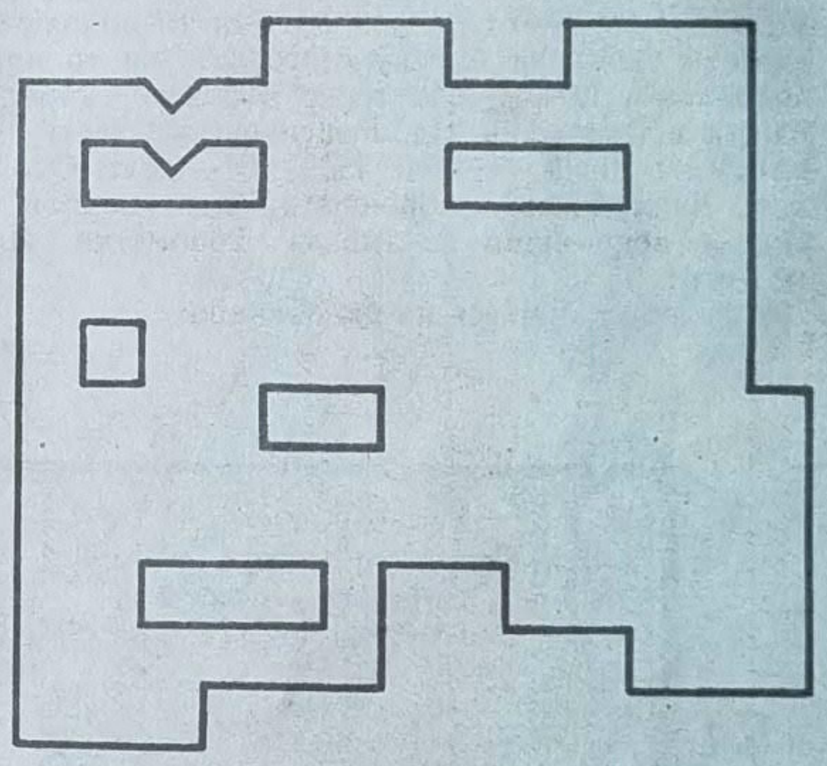

Розрізавши цю фігуру на літери і склавши їх, ви прочитаєте назву міста-героя.

КОМПАС

(Літературна головоломка)

Відшукайте першу літеру і, користуючись стрілкою компаса, прочитайте прізвище радянського письменника та назву його твору.

В. ВОЛОШИН.

НАЙКОРОТШИМ ШЛЯХОМ

Необхідно дев'ять листів доставити адресатам найкоротшим шляхом так, щоб жодного разу не перетнути маршрут руху.

О. КОСЕНКО.

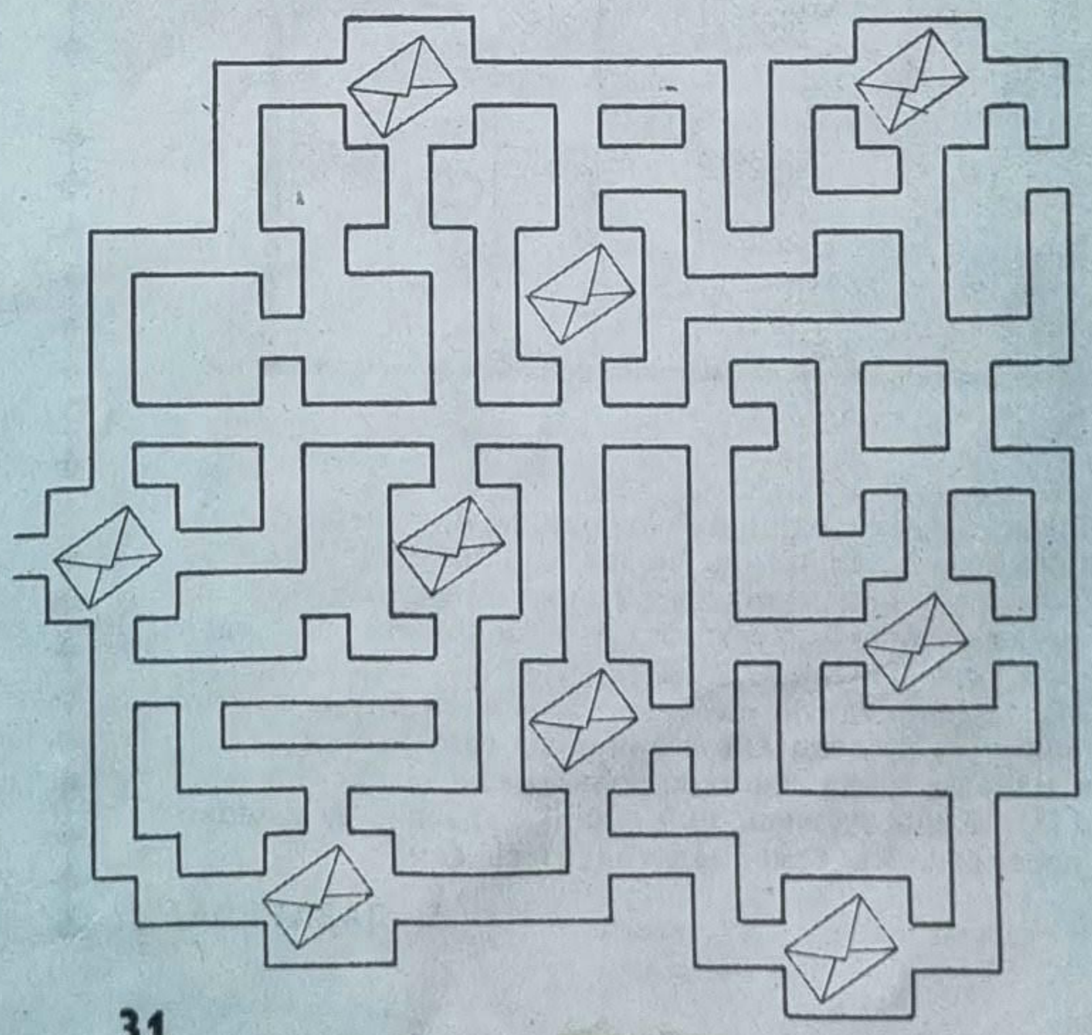

ТАЄМНИЦІ КОРОЛІВСЬКИХ ФОРТЕЦЬ

БЕЗ ОХОРОНЦІВ НЕ МОЖЕ НІ ОДИН КОРОЛЬ

У «мультику» про пригоди бременських музикантів є пісенька про те, що король не може бути без охоронців. Вона якраз і стане у пригоді для шахістів-початківців. Чому? Бо недосвідчені гравці нерідко нехтують охороною «його дерев'яної величності». А до чого це може призвести на першій стадії партії показує хоча б приклад з творчості багаторічного чемпіона світу Олександра Альохіна. Він виграв білими в сеансі одночасної гри ось яку цікаву партію: 1. e4 e6 2. d4 d5 3. Kc3 Cb4 4. Cd3 C:c3+5. bc h6? Чорні дозволяють білому слону зайняти грізну діагональ, після чого їм важко зробити коротку рокіровку. 6. Ca3 Kd7 7. Фe2 de 8. C:e4 Kgf6 (краще 8... Ke7 і 9... 0—0) 9. Cd3 b6? Чи то збираючись безтурботно вивести слона на більшу діагональ, чи то плануючи c7—c5 з подальшим 0—0... Але тепер чорному королю залишається вжити всього один хід. Красивою жертвою ферзя білі форсують мат: 10. Ф:e6+!! fe 11. Cg6 — мат! Ось до чого призводить байдужість «охорони» до долі короля, що опинився в біді — вона нічим не змогла допомогти йому в критичний момент....

А тепер подивіться на цю позицію:

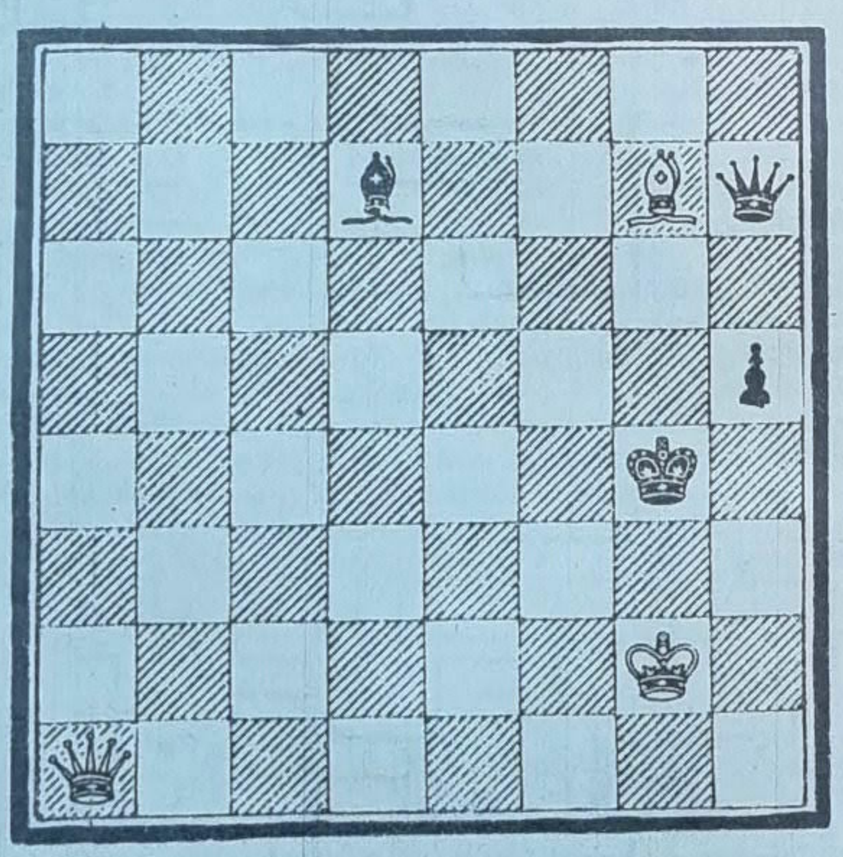

У кого більше бойових одиниць? У чорних. Але зверніть увагу, що їхній король залишений найсильнішими фігурами — ферзем і слоном — напризволяще. Поряд лише один пішак, але й він не має змоги захистити свого володаря від атаки «розбійників». 1. Фd4+Крg5 2. Фf6+Крg4 3. Фf3+Крg5 4. Фg3+Cg4. Слон приходить на захист занадто пізно. Ферзь чорних залишається далеко від битви і до того ж сам є доступним для нападів (з-за цього король увесь час не міг відступити на f5). Користуючись цим, білі красиво й швидко досягають перемоги. Як саме? Здогадайтесь самі.

Т. ЛАЗАРЕВА.

ЗМІСТ

Велике слово, Вірш. Сіренко М. 1
Загони на Марші. 2
Пам'ять про французьку землю. Сингаївський М. 4
Тайник. Вірш. Сорока Л. 5
Неспроста. Оповідання. Бурлачук Ф. 6
Мама-трудівниця. 8
Щасливий день. Оповідання. Носань С. 10
До краси, до казки. 17
Вірші. Забашта Л., Кротов І., Кульська І., Полякова Т. 18
Клуб «Ромашка». 20
«Роки шкільні». 22
«Джерельце». 24
Гімнастичний поміст. Фоторепортаж. 26
Спорт. 28
Зоопарк в альбомі. 30
Розваги. 31
Шахи. 32

Макет Л. ГОРДІЄНКО.

На першій сторінці обкладинки малюнок К. ШТАНКО.

Журнал видається українською і російською мовами.

Головний редактор
СИНГАЇВСЬКИЙ М. Ф.

Редакційна колегія:

БИЧКО В. В.,
ВАСИЛЕНКО А. П.,
ВСЕХСВЯТСЬКИЙ С. К.,
ДРИГУС І. П.,
ЗБАНАЦЬКИЙ Ю. О.,
КАЧАН А. Л.
(зав. відділом)
КОМПАНЕЦЬ М. І.,
СОРОКІНА Д. О.,
СТЕЛЬМАХ М. П.,
ТКАЧ Д. В.,
ЦЮПА Ю. І.
(відповідальний секретар).

Художній редактор БАЛАНДЮК М. В.
Технічний редактор КЛОКОВА С. М.
Коректор КОВТУН Н. Ю.

Рукописи та ілюстрації не повертаються.

Здано до набору 16. 01. 80. Підписано до друку 13. 02. 80. БФ 31734. Формат видання 60×90/8. Глибокий друк. Умовн. друк. арк. 4,5. Обл. вид. арк. 5,41. Тираж 200 000. Зам. 0192.

Адреса редакції: 252050. Київ-МСП, Білоруська, 5. Телефон: 79-75-99.

Ордена Леніна комбінат друку видавництва «Радянська Україна», Київ-47, Брест-Литовський проспект, 94.

«Пионерия — ордена «Знак Почёта» ежемесячный журнал ЦК ЛКСМУ и Республиканского Совета Всесоюзной пионерской организации имени В. И. Ленина (на украинском языке) Ордена «Знак Почёта» издательство ЦК ЛКСМУ «Молодь».

Адрес редакции: 252050. Киев-ГСП, Белорусская, 5. Телефон: 79-75-99.

Ордена Ленина комбинат печати издательства «Радянська Україна», Киев-47, Брест-Литовский проспект, 94.

Клуб „ЧВ“

МАНДРІВКА В ДОЛИНУ АЛФЕЯ

ПРИГОДА СЬОМА

Малюнки А. ВАСИЛЕНКА.

Мишкові, цього разу вже за жеребом, знову довелося боротися з Мікісом. І він знову переміг.

І ось відбулася небачена і нечувана подія: діти далекого майбутнього стали переможцями в дитячій програмі давньогрецьких Олімпійських ігор!

Мишка і Сашка урочисто увінчали лавровими вінками, а знаменитий давньогрецький майстер виявив бажання увічнити їхні спортивні подвиги на вазі.

Але врешті-решт настала хвилина прощання.

— Прилітайте ви до нас, — запрошували греки юних мандрівників, — бо ми до вас ще не можемо: техніка не та!

Після повернення додому члени клубу зібралися на чергове засідання, щоб обговорити наслідки подорожі до Древньої Греції. Перш за все вирішили відремонтувати свого вірного залізного друга під консультацією голови самого МУКа!

Саме тоді до кімнати увійшов листоноша з важким пакунком.

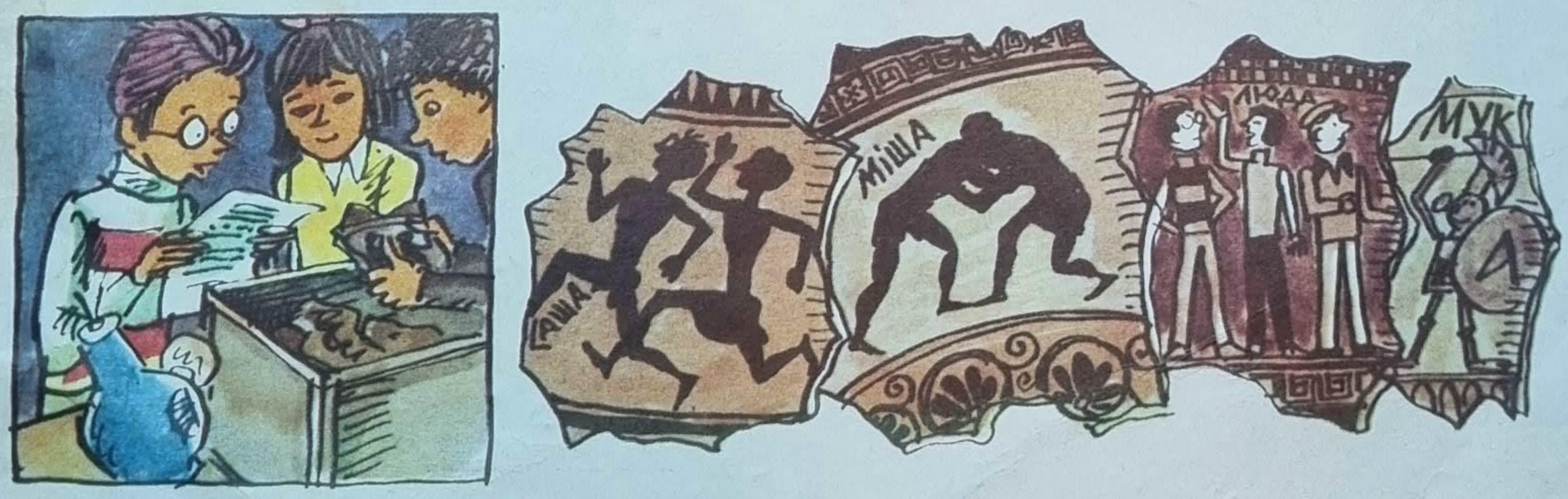

— Тут якісь черепки, — розчаровано сказав Мишко.

— Стривай, друже, стривай! Ці черепки знайдено на півдні України при розкопках колишніх давньогрецьких поселень.

— Гляньте, — вигукнув вражений Сашко, — так це ж зображені ми! Виходить, дотримав свого слова давньогрецький майстер!

Кінець.

Ціна 15 коп.
Індекс 74394

ПІОНЕРСЬКЕ МІСТО-ГАЙ

Слова
Володимира ОРЛОВА
Музика
Тетяни РОСТИМАШЕНКО

Даленіє рідна школа
І домівка дорога.
Знов розкинулось довкола
Піонерське місто-гай.
Здрастуй, сонце, вітер буйний,
І пташкам усім — привіт!
Чуєш — знову грають сурми,
Знову кличуть нас в похід!

Приспів:

Гай щебече,
І туркоче,
І витьохкує
Слова.
Розказати, мабуть, хоче,
Як за нами сумував.
Як за нами,
Як за нами
Сумував!

Нас зозуленька вітає,
І джмелі-волохані
І струмок-дзвінок, що грає
Срібним блиском вдалині.
Зустрічають нас привітно
І ялини, і дуби,
В капелюшках, поміж квіту,
Нам вклоняються гриби.

Приспів.

Як усім нам не радіти:
Ми співаємо про те,
Що прекрасне наше літо
І дитинство золоте!
Не забути нам ніколи
Піонерське місто-гай,
Квітнуть галстуки навколо —
Розцвітає рідний край!

Приспів.

Переклала з російської
Л. КОЛОС.

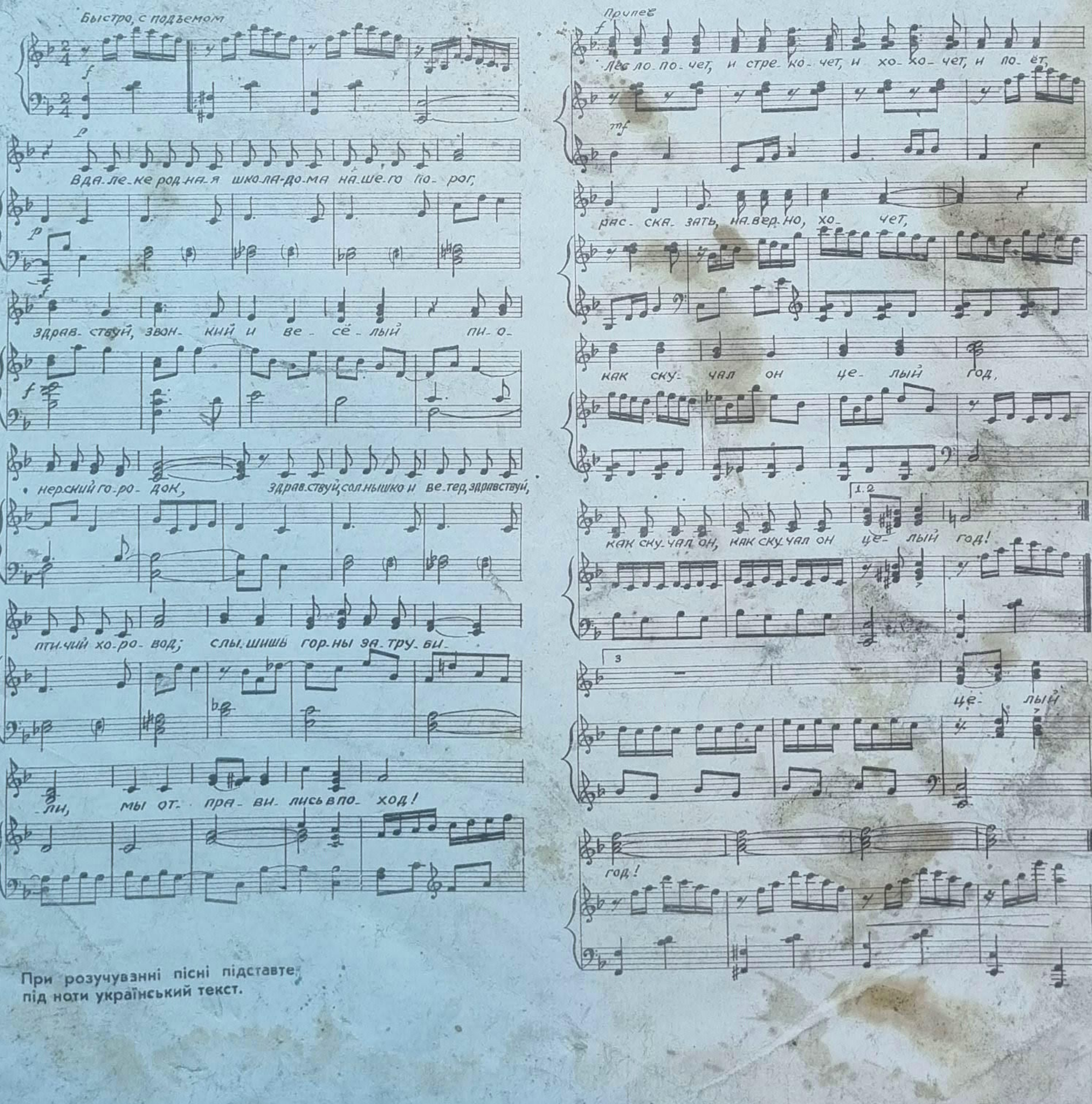

При розучуванні пісні підставте під ноти український текст.